

PSIHOLOGIA

SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ S.A.

3 1994

Anul internațional al familiei

Factori psihologici intramaritali

Deși în fazele de debut ale căsătoriei (în general în "luna de miere") se pare că există argumente puternice, în special de ordin emoțional-afectiv, privind consolidarea și menținerea relației conjugale pe perioade lungi, nedeterminate ("casă de piatră"), în practică însă se constată că funcționalitatea și stabilitatea căsniciei sînt "amenințate" de o serie de factori perturbatori, de sorginte intraconjugală sau extraconjugală. Capacitatea de anticipare și predicție a abaterilor posibile ale modelului de conduită a cuplului, cu efecte nefavorabile asupra personalității fiecărui membru, este extrem de redusă, atît pentru cei doi consorți, cît și pentru alte persoane apropiate.

Factorii psihologici intramaritali, care presupun în mod predominant orientarea centripetă a personalității fiecărui membru al cuplului (personalitatea individuală devenind, în cuplu, mai mult personalitate interpersonală), au un rol principal în menținerea stabilității căsătoriei. În acest caz, eventuale influențe perturbatoare din partea unor factori exteriori sînt ușor și repede respinse și anihilate. Atunci însă cînd cei doi parteneri ai cuplului nu reușesc să contribuie în egală măsură la consolidarea mecanismelor psihologice și psihosociale reglatorii pentru conduita lor maritală, riscurile privind "destabilizarea" relației conjugale cresc mult.

Trecerea de la psihologia individuală la cea interindividuală, interpersonală presupune angajarea fiecăruia în a construi o relație ("noi") care să satisfacă în mod corespunzător în primul rînd expectațiile sau așteptările formulate în perioada anterioară constituirii cuplului. Aceste așteptări sînt

multiplu determinate și influențele pot fi de natură familială, religioasă, social-culturală etc. Uneori asemenea expectații funcționează cu mare rigiditate, avînd un caracter nerealist și constituindu-se în piedici serioase în calea adaptării și ajustării intramatrimoniale.

Astfel, de exemplu, Ollie Pocs (1989) face următoarea trecere în revistă a unor asemenea așteptări, ce capătă caracterul unor adevărate "mituri":

- "Există unul și numai unul în lumea asta făcut pentru mine și dacă mă căsătoresc cu această persoană voi avea o căsătorie reușită." Este vorba de o imagine fixă, un model al partenerului, cu calități precis determinate, de la care nu se acceptă nici un fel de abatere. Menținerea rigidă a unui asemenea model poate crea probleme din mai multe motive. În primul rînd, fericirea conjugală poate fi realizată și cu parteneri care nu corespund de la început întru totul modelului de conduită expectat. În al doilea rînd, căsătoria reușită solicită interacțiunea și strădania ambilor parteneri pentru a asigura funcționalitate și eficiență cuplului conjugal.

- "Căsătoria noastră va fi reușită deoarece noi ne facem curte de mult timp." Realizarea unei înțelegeri intime reciproce în perioada preconjugală este necesară, dar nu și suficientă pentru a asigura anticipat o relaționare maritală multidimensională, completă și eficientă, întrucît căsătoria parcurge mai multe faze, stadii, solicitînd permanente contribuții și chiar eforturi adaptative. Evenimente precum nașterea copiilor, schimbări pe linia carierei socio-profesionale etc. pot influența și schimba nevoile individuale ale partenerilor conjugal, precum și pe cele ale relaționării intramaritale. Cea mai importantă constantă a căsătoriei este schimbarea, iar partenerii trebuie să învețe să se adapteze la schimbare.

- "Chiar dacă multe căsătorii sfîrșesc prin divorț, așa ceva nu ni se va întîmpla și nouă, deoarece noi sîntem diferiți." Fiecare persoană, fiecare relație este diferită și fiecare cuplu are caracteristici specifice. Totuși, multe persoane care sînt acum divorțate au gîndit la fel, că ar fi putut evita statistica.

- "După ce ne vom căsători, îl voi schimba, adică îmi voi influența în bine partenerul." Este dificil de asumat o asemenea răspundere, neexistînd nici un fel de garanții anticipate referitoare la posibilitățile de influențare și schimbare a partenerului. Și

Anul internațional al familiei

apoi, în ce măsură persoana care manifestă asemenea intenții este dispusă să se căsătorească cu cineva care, la rândul său, ar manifesta tendința de schimbare a partenerului?

● "Partenerul meu de căsătorie îmi va satisface toate dorințele." Fiecare persoană are multe dorințe, interese, preferințe pentru diverse activități. Este greu de presupus că cineva, înainte de căsătorie, se poate aștepta să găsească un partener care să-i satisfacă integral toate așteptările. Este nerealist să se creadă că două persoane se pot potrivi în toate direcțiile. Un soț nu poate fi prieten, iubit, consilier, partener de jogging, însoțitor la băutură, șofer etc. și, în același timp, să-și mențină și propria sa viață.

● "Dragostea ne va ține împreună." Dragostea nu cucerește totul. Dragostea romantică adesea pălește în cursul primilor ani de căsătorie, fiind înlocuită de o dragoste mult mai matură. De aceea, nu poate rezista speranța că dragostea romantică poate menține căsătoria fericită, evitând multiplele probleme ce se ivesc și trebuie rezolvate.

● "Noi nu ne vom certa niciodată." Deoarece un anumit grad de conflictualitate este inevitabil în orice relație interumană, este normal ca și în căsătorie să fie prezent. Ignorarea sau negarea existenței conflictului

poate să conducă la apariția unor noi probleme. Or, utilizarea creativă a conflictului poate să stimuleze reechilibrarea cuplului.

● "Relațiile sexuale de calitate ne vor menține fericiți." Relația sexuală nu este singura condiție pentru stabilitatea căsătoriei. În ciuda importanței ei, multe cupluri au un mariaj reușit în cadrul căruia sexul joacă numai un rol parțial. Partenerii pot avea păreri și opinii diferite referitoare la relațiile sexuale, unul insistând asupra frecvenței, altul asupra calității. Dar oricare ar fi definiția, satisfacția sexuală este mult mai probabil rezultatul unui bun mariaj decât cauza lui.

● "Noi comunicăm bine: deci noi putem să discutăm asupra tuturor problemelor noastre." Deși comunicarea este importantă în căsătorie, ea singură nu garantează fericirea. Ea solicită deprinderi și efort. Comunicarea nu înseamnă numai persuadarea partenerului să vadă lucrurile în același mod, ci este o sursă a înțelegerii mutuale. Înțelegerea adevărată poate să apropie și mai mult partenerii conjugali, dar poate să-i și îndepărteze mai mult. Anumite cupluri pot comunica atât de bine încât, finalmente, deși se înțeleg reciproc în întregime, decid să divorțeze.

În afara acestor "mituri" privind căsătoria fericită, uneori dorințele și expectațiile conflictuale create de societate pot pune partenerii în situații numite de către Crosby (1985) "legături" (binds). A fi într-o legătură înseamnă să te confrunți cu o alegere dificilă ori să te afli într-o poziție în care poți pierde dacă iei o decizie greșită. Când o persoană se confruntă cu o alegere între două alternative, ambele cu consecințe negative, aceasta este o "dublă legătură". Crosby a identificat nouă legături de bază în căsătorie: 1. legătura de creștere este cauzată de dorințele conflictuale pentru autorealizare și autoactualizare, pe de o parte, și stabilitate și securitate, pe de alta. Deși schimbarea este adesea de dorit, ea este de asemenea amenințătoare și dificil de înfăptuit; 2. legătura securizării viitorului se referă la dorința de creștere și schimbare alături de asigurarea unui viitor garantat. Angajamentul de a menține căsă-

Anul internațional al familiei

toria pînă ce "moartea îi va despărți" oferă un sentiment de securizare pentru viitor, dar promisiunile făcute în timpul stadiului "lunii de miere" pot fi menținute cu dificultate în timpul stadiilor următoare; 3. presupunerea că "noi doi" ne vom raporta la lume ca un front comun conduce la legătura identității în căsătorie. Încercarea soților de a acționa și gândi la fel, de a fi asemănători împiedică creșterea personală și cauzează un dezechilibru al balanței privind identitatea personală a cuplului; 4. în legătura proprietate-fidelitate relația este una de posesiune. În loc de a căuta să asigure satisfacerea celui alt, soțul implicat în această legătură va utiliza "dreptul" de proprietate pentru a limita acțiunile acestuia. "Tu nu poți să faci asta pentru că tu îmi aparții mie"; 5. legătura dublu-standard apare din faptul că mulți bărbați pot spune că soțiile lor trebuie să aibă drepturi egale privind obligațiile sexuale și maritale, dar vor accepta cu greu un comportament similar la femei, adesea căutînd, conștient sau inconștient, să se căsătorească cu o fată a cărei conduită este reglată de valori sexuale tradiționale. Această legătură întărește ideea falsă că bărbatul este superior femeii; 6. legătura rolului sexual întărește de asemenea anumite atitudini stereotipe ale bărbaților și femeilor. Ea face ca anumite acte de conduită să fie acceptabile pentru femei (a iubi, a crește copii, a fi casnică) și altele pentru bărbat (a procura surse de existență și a proteja familia). În realitate însă, anumite trăsături considerate fie masculine, fie feminine, sînt prezente într-un anumit grad la ambele sexe; 7. legătura-fată bună - fată rea învață bărbații să considere fetele "bune" femeile ce vor fi bune soții, adică cele ce nu doresc mult relația sexuală. Numai fetele "rele" realmente doresc sexul. După ce se căsătoresc, bărbatul prins în această legătură va fi neîncrăzător în soția căreia îi place sexul și va fi nemulțumit dacă acesteia nu-i place sexul; 8. legătura atracție-respingere înseamnă că o persoană găsește o calitate atractivă la un coleg-prieten înainte de căsătorie, dar, după căsătorie, detestă aceeași calitate; 9. legătura transferului apare atunci cînd un partener spune anumite lucruri soțului pe care în mod real le-ar adresa altcuiva. În mod obișnuit, soțul reprezintă figura altui partener și nu el este în mod real cauza supărării, urii, respingerii etc. De exemplu, o soție poate reacționa față de

soț ca și cum acesta ar fi tatăl său; sau soțul se poate raporta la soția sa ca și cum aceasta ar fi mama sa.

Un alt dușman, uneori potențial, altei deosebit de activ, al stabilității familiei îl constituie gelozia, care, la fel ca și dragostea, este dificil de definit și aceasta datorită, în primul rînd, marii diversități a manifestărilor comportamentale ale celor care "suferă" de gelozie. Knox (1984) o definește ca fiind "un set de emoții care apar cînd o persoană privește relația erotică cu persoana iubită ca fiind amenințată. În acest caz, sentimentele specifice sînt: teama de pierdere sau abandon, anxietate, durere, supărare, vulnerabilitate și lipsa de speranță". Gelozia poate apărea în orice tip de relație, inclusiv cea de prietenie, și este dificil de evitat. Formele de manifestare ale geloziei sînt multiple. Mazur (1973) descrie șase tipuri:

1. "Gelozia-invidie" este strîns legată de nivelul de autoestimare; ea apare cînd o persoană simte că partenerul este mai bun și că această superioritate amenință relația. Acest tip de gelozie rezultă adesea din preocuparea exagerată pentru sine, autocompătimire sau depresie.

2. "Gelozia-posesivă" se dezvoltă în baza simțului posesiunii și a nerecunoașterii faptului că partenerul are o identitate separată. Adesea persoana care manifestă forma de gelozie posesivă caută să obțină "putere" asupra partenerului.

3. "Gelozia-excludere" pomește din sentimentul de a fi exclus sau neglijat și poate să crească datorită timpului pe care partenerul îl consumă în cadrul preocupărilor profesionale, al activităților de recreere și destindere sau în cadrul relațiilor întreținute cu alte persoane.

4. "Gelozia-competiție" este, de asemenea, legată de autocunoaștere, autoestimare și de nepotrivirile cu partenerul. Adesea realizările și afirmările unui partener sînt percepute ca o amenințare pentru imaginea despre sine a celui alt partener, conducînd la apariția unor sentimente de inadecvență și neliniște.

5. "Gelozia-egoistă" este strîns legată de roluri și apare cînd un partener eșuează în a-l

(Continuare în pag. 6)

Cercet. șt. dr. **Iolanda Mitrofan**,
prof. univ. dr. **Nicolae Mitrofan**

Anul internațional al familiei

Alegerea unui soț nu implică numai satisfacția sexuală sau afectivă. Această alegere corespunde pentru orice soție achiziționării unui nou "portofel" pe care urmează să-l administreze într-o manieră rațională. O astfel de "maximizare sub constrângere" se bazează pe un principiu de homogamie: selecția partenerului nu se face la întâmplare, ci - conștient sau nu - în funcție de determinanțele socio-economice. Pe piața matrimonială, zestrea școlară constituie, în general, o "valoare adăugată". Patrimoniul educativ astfel acumulat se poate dovedi fructuos și poate compensa (chiar dacă doar parțial) o "naștere nefavorizantă" sau un "fizic insuficient de atrăgător".

Preocuparea pe care femeile o au pentru cariera profesională a soțului se explică fără nici o dificultate: sacrificându-se (și aceasta, în multe feluri: organizarea sferei casnice, luarea asupra lor a sarcinilor considerate inferioare, participarea la rețele de relații), soțiile își păstrează, în același timp, resursele atât monetare, cât și simbolice. Mama contribuie, de asemenea, în multe cazuri, la formarea capitalului cultural al copiilor săi, prin încurajări, sprijin pedagogic și sensibilizarea la anumite "valori", cum ar fi ambiția, responsabilitatea sau simțul datoriei. Cu cât nivelul de școlaritate al mamei este mai înalt, cu atât

Alegerea partenerului marital

**Prof. dr. Gilles Feréol,
Universitatea din Lille
(Franța)**

această influență se face simțită mai mult. Rezultatele pun în valoare, în schimb, "competențele materiale".

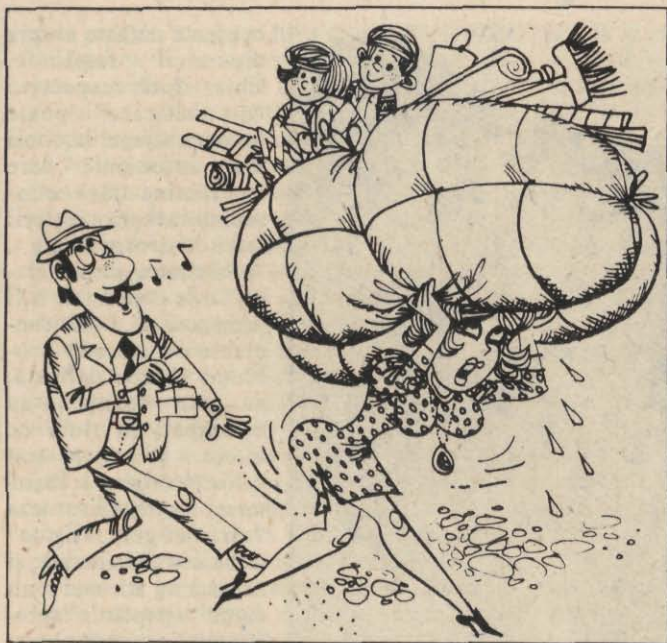
Acest "cumul de investiții" nu conduce în mod obligatoriu

la efecte nefaste asupra dinamicii familiale. Chiar dacă respectiva "diversificare" poate favoriza accesul la o mai mare autonomie - care nu rămâne fără consecințe asupra creșterii ratei de divorțialitate -, "nocivitatea surmenajului" este departe de a fi demonetizată. Orice concluzie în această problemă rămâne delicată: anumite nuanțe s-au estompat, în timp ce altele și-au păstrat culoarea originală. Există totuși o certitudine: teza "sărăciei generalizate" trebuie reconsiderată; și aceasta cu atât mai mult cu cât "așteptările" (profiturile scontate) și "atributele" (legăturile de dependență) diferă sensibil de la o persoană la alta. Imaginarul actorilor sociali întărește această ambivalență și arbitrajele acceptate (ierarhia priorităților și mijloacelor de acțiune) corespund unor reglementări precise, supuse unor frecvente reactualizări. Nimic nu este deci dobândit: chiar o "căsnicie bună" nu garantează automat dividende ridicate.

În definitiv, sentimentele și interesele fac împreună "casă bună"?

Pentru unii specialiști, logica sentimentelor nu contrazice logica socială, ci o confirmă. Această concordanță nu este totuși deplină. Să luăm în considerare din acest punct de vedere relația verificată empiric între celibatul feminin și reușita profesională. Teoria anglo-saxonă a *fezabilității*

Anul internațional al familiei

(potrivit căreia numai femeile care au un nivel al resurselor corespunzător se pot mărita) nu ne este aici de nici un ajutor. Pentru înlăturarea acestui aparent paradox au fost avansate mai multe explicații: autoexcluderea (capacitatea de autonomie), ecuația "femei cu diplomă, femei periculoase" (mulți pretendenți nu apreciază deloc o anumită dominanță culturală). Trebuie să adăugăm și nesincronizarea între perioada de formare profesională și calendarul matrimonial: în cazul în care căutarea partenerului începe prea târziu, ocaziile de a-l găsi sînt mai rare. ■

Traducere și adaptare:
Radu Gârmacea

(Urmare din pag. 4)

lăsa pe celălalt să-și exprime individualitatea, dar așteaptă și pretinde ca această persoană să-și îndeplinească rolul tradițional.

6. "Gelozia-teamă" apare cînd relația este percepută ca fiind amenințată, cînd unui partener îi este teamă să nu fie respins și că partenerul său nu se implică suficient de responsabil în relație; rezultă dintr-un sentiment de insecuritate personală și este acompaniat de o severă stare de anxietate.

În fața unor asemenea pericole privind stabilitatea familiei, care, de altfel, nu sînt singurele, se ridică problema luării unor "măsuri de prevedere". În ce măsură este posibil? Unii autori au încercat, prin intermediul cercetării, să ofere diferite "rețete". Iată, de exemplu, Benson (1971) enumeră șase obligații de bază pe care persoana trebuie să și le asume cînd decide să se căsătorească. Deși par simpliste, ele constituie un ghid deosebit de util atît pentru cei ce se angajează într-o relație maritală, cît și pentru cei care dețin deja rolul și statutul de partener conjugal:

1. Să fie sincer și demn de încredere. Pentru ca partenerii să-și dezvolte încrederea unul în celălalt, ei au nevoie de un consistent

palmares al onestității și să fie capabili să se bazeze unul pe celălalt.

2. Împărțirea sarcinilor și responsabilităților în cadrul relației. Pentru unii poate însemna ca ambii să aibă slujbă și să-și împartă obligațiile casnice-menajere, pentru alții poate însemna ca unul să aibă slujbă, iar celălalt să se ocupe de treburile gospodărești.

3. Să fii prietenul celuilalt, să-i oferi suport, empatie, simpatie cînd este nevoie. Pentru a empatiza cu altul, partenerul trebuie să fi trecut printr-o situație similară.

4. Comunicarea cu partenerul. De observat că aceasta trebuie realizată "cu" partenerul și nu numai "spre" partener. Comunicarea efectivă solicită ascultarea și dialogul.

5. A oferi afecțiune și satisfacție sexuală unul altuia. Menținerea monogamiei fără monotonie solicită inițiativă în a asigura varietatea și revitalizarea relației pe măsură ce trec anii.

6. A te oferi voluntar să acorzi ajutor partenerului. Aceasta implică și situația în care ești dispus să faci lucruri pentru soț fără să fii rugat. Unii parteneri consideră acordarea voluntară a ajutorului ca fiind drept parte a mariajului lor; alții, dimpotrivă, o consideră ca fiind o recompensă. ■

Una dintre primele tentative sistematice de cartografiere a creierului uman a fost realizată de chirurgul canadian Wilder Penfield. Experimentele sale au evidențiat faptul că stimularea electrică a emisferei drepte (lobul temporal drept) producea la pacienți o stare de reverie, iluzii vizuale cu un conținut straniu. Experimentul similar, realizat prin stimularea lobului contralateral corespondent, nu a produs aceleași efecte.

Dovada experimentală a faptului că omul beneficiază de două facultăți, "atât de deosebite și de diferite încât se poate vorbi de existența a două minți" (M. Runco, 1993), s-a realizat în deceniul 7, prin

mensiunile temporalității. Emisfera dreaptă evaluează asemănările vizuale, cu excepția celor conceptuale. Emisfera stângă operează în sens opus. Emisfera dreaptă *percepe formele*, emisfera stângă *detaliile*. Emisfera dreaptă codifică input-urile senzoriale sub forma imaginii, emisfera stângă în termenii descrierii lingvistice. Emisferei drepte îi lipsește un analizor fonologic, celei stângi un sintetizator de forme."

Dominanța emisferică, preferința de a opera în registrul cognitiv al emisferei drepte sau stângi generează *două stiluri comportamentale diferite, caracterizate prin: stiluri cognitive primare proprii, stiluri de comunicare, ati-*

emisfere, în timp ce majoritatea oamenilor acționează, pe parcursul vieții, din ce în ce mai mult în direcția care pare mai naturală și mai confortabilă." (J. Wonder; P. Donovan, 1991)

Stilurile de comportament generate de preferința emisferică au implicații esențiale asupra comportamentului creativ al persoanei, asupra modului în care individul se integrează în grupurile sociale, organizații, asupra flexibilității și performanțelor adaptative, asupra stilului în care-și organizează propria existență, dar și a altora.

Investigațiile psihosociologice au pus în evidență existența unei relații directe între stilurile de condu-

Preferința emisferică și stilurile comportamentale

separarea chirurgicală a celor două emisfere. În 1981 chirurgul R.W. Sperry câștiga premiul Nobel pentru "Teoria creierului divizat", conform căreia deprinderile noastre de a rezolva probleme, capacitățile fizice și mintale, trăsăturile de personalitate sînt puternic influențate de obșnuința de a folosi o parte sau alta a creierului.

Conform principiului asimetriciei, există o funcționalitate preponderentă pentru fiecare emisferă, ele coexistînd într-o relație de complementaritate. "Fiecare parte a creierului - evidențiază J. Levy (1978) - este programată să realizeze un set de funcții cognitive, pe care cealaltă parte le consideră dificile sau irealizabile. Emisfera dreaptă sintetizează dimensiunile spațiale. Emisfera stîngă analizează di-

tudini proprii, sentimente și emoții caracteristice. Dominanța emisferică influențează modul în care ne proiectăm viitorul și ne apreciem trecutul, alegerea profesiei etc.

Deși ființa umană pare să se nască cu tendința naturală de a opera cu mai mare ușurință într-un registru emisferic (drept sau stîng), tendința care cu greu poate fi influențată de educație, este totuși posibil să educăm și partea "mai puțin preferată". "Pare greu de crezut că fiecare dintre noi are același echipament mental ca și Einstein sau doamna Curie. Și totuși este adevărat. Există puține diferențe în ceea ce privește mărimea creierului; dar ele există în modul în care utilizăm acest echipament natural. Avantajul «marilor minți» este înclinația lor de a opera efectiv cu ambele

cere (leadership styles) și preferința emisferică. S-a remarcat faptul că *stilurile de conducere autocrate, directive* sînt practicate de persoanele care operează preferențial în registrul cognitiv al emisferei stîngi; *stilul laissez-faire* de cei caracterizați prin dominația proceselor cognitive ale emisferei drepte; în timp ce managerii care practică un *stil flexibil, participativ* au un pattern cognitiv bilateralizat, operînd deci simultan în registrul ambelor emisfere. "Indiferent însă de preferința naturală, liderul cel mai eficient este capabil să coreleze stilul cognitiv cu natura sarcinii." (J. Levy, 1983)

Teoria dominanței emisferice oferă astfel un important cadru al înțelegerii performanței și comportamentului creativ, adaptativ-anticipativ diferențiat al persoanei.

Pentru o societate aflată în plin proces de tranziție la structurile economiei de piață, la un stil de viață caracterizat prin schimbare, dezvoltarea abilităților cognitive integrale ale creierului devine un imperativ stringent. Studii recente, desfășurate la Universitatea Tehnică din California, au evidențiat faptul că persoanele care au obținut scoruri ridicate pentru sarcini cognitive referitoare la predicția viitorului beneficiau de capacitatea de a opera în registrul ambelor emisfere. D. Loye (1982) remarcă în acest sens faptul că "erorile curente ale previziunii economice realizate de economiști, o specialitate centrată pe preferința și dominanța proceselor emisferei stîngi indică nevoia unor modele previzionale care folosesc am-

bele registre cognitive de analiză și procesare informațională".

Proiectarea și adaptarea la o societate mult mai complexă și dinamică pot fi considerabil ameliorate dacă fiecare individ valorifică simultan potențialul imaginativ și logic rațional al creierului. J. Levy (1983) sublinia în context faptul că "mintea umană este construită pentru a fi provocată. Ea operează la un nivel optim numai cînd cerințele proceselor cognitive sînt suficient de complexe pentru a activa ambele părți ale creierului".

Teoria asimetriei funcționale a creierului furnizează un model util pentru înțelegerea și extinderea capacităților mintale. Ea poate servi la elaborarea unor noi strategii de cunoaștere și adaptare

la lumea de azi și mai ales la cea de mîine, devenind - apreciază J. Wonder - un ghid de orientare în direcția ameliorării existenței individuale și sociale. "Acum, mai mult ca oricînd, este important ca indivizii și societățile să-și cultive și mențină flexibilitatea, vitalitatea cunoașterii integrale oferită de creier. Schimbîndu-și săptămîină de săptămîină și lună de lună stilul unilateral de cunoaștere și rezolvare a problemelor, omul contemporan va dobîndi abilitatea de a utiliza în egală măsură rațiunea, dar și imaginația, ca un Socrate sau George Washington", sau ca Brîncuși și H. Coandă, adăugăm noi. ■

Lector univ.
Doina Balahur,
Universitatea Tehnică Iași

Ce fel de manager sînteți?

Mai jos sînt prezentate 28 de afirmații grupate în seturi de cîte 7, fiecare dintre ele corespunzînd unui anumit stil de conducere. Coresiunile de la 1 la 7 caracterizează stilul de conducere centrat pe analiză-control; de la 8 la 14 stilul expresiv-comunicativ; de la 15 la 21 stilul productiv-afectiv; de la 22 la 28 stilul permisiv-intuitiv.

1. Durata carierei într-o organizație și loialitatea sînt cele mai importante elemente ale sistemului de recompense.

2. Regulile sînt făcute pentru a fi respectate.

3. Prefer activitățile care mă solicită intens.

4. Controlul sistematic al subordonaților este o necesitate a conducerii eficiente.

5. Îmi critic adesea propria activitate.

6. Prefer modalitățile oficiale de comunicare, sarcinile și documentele scrise.

7. Există o modalitate corectă și una greșită de a-ți îndeplini obligațiile, dar există întotdeauna cea mai bună modalitate de a-ți le îndeplini.

8. Discutarea planurilor și proiectelor este modalitatea cea mai eficientă de a motiva subordonații.

9. Prefer să stabilesc direcțiile generale ale activității, iar detaliile să le precizez pe parcurs, pe măsura derulării ei.

10. Prefer să las în seama subordonaților detaliile activității, dar pretind rapoarte periodice asupra realizării lor.

11. Aprecierea, recunoașterea și recompensa materială contribuie cel mai bine la motivarea muncii.

12. Cei mai mulți subordonați își fac datoria corect dacă știu bine ce au de făcut.

13. Un lider convingător este un lider eficient.

14. Noilor angajați trebuie să li se explice obiectivele și strategiile organizației, nivelurile de salarizare, precum și perspectivele profesionale.

15. Admir gândirea originală dacă are aplicații practice.

16. În evaluarea activității important este să evidențiezi elementele de succes și nu pe cele care au dus la eșec.

17. Deciziile de grup sînt întotdeauna cele mai bune deoarece toți oamenii pot aduce o contribuție și o experiență valoroase.

18. Fiecare dintre noi s-a născut cu capacitatea de a rezolva probleme și de a fi creativ.

19. Pentru mine este important să desfășor o activitate plăcută și să câștig mulți bani.

20. Varietatea ambiantului fizic al muncii ridică moralul și productivitatea.

21. Cel mai important ajutor pe care-l poți da unui nou angajat este familiarizarea cu ansamblul relațiilor din organizație și cerințele generale ale sarcinii; detaliile le va deprinde ulterior, "din mers".

22. Prin încredere mutuală nevoile indivizilor și cerințele organizaționale pot fi integrate.

23. Activitatea se desfășoară cel mai bine atunci cînd fiecare persoană își stabilește modalitățile proprii de a-și îndeplini obligațiile.

24. Succesul sau eșecul efortului depus de subordonați este cea mai eficace formă de evaluare.

25. Cînd randamentul activității este scăzut, cel mai bine este să renunți și să-ți dedici ziua unor plimbări, vizionării unui film etc.

26. Îmi place să am întâlniri, spontan inițiate, de brainstorming cu colaboratorii mei, pentru formularea proiectelor de viitor ale organizației.

27. Ședințele de consiliu, relațiile ierarhice oficiale mă irită și împiedică desfășurarea firească a activității unei organizații.

28. Ori de cîte ori întîmpin rezistență la un proiect nou sau lucrurile au demarat pe o pistă falsă, cel mai bine este să amîn pînă cînd situația va deveni mai favorabilă.

Din care grup de afirmații ați realizat cele mai multe alegeri? Setul de afirmații selectate reflectă preferința sau dominanța dumneavoastră emisferică și reprezintă în același timp viziunea personală asupra eficacității actului de conducere la nivel organizațional sau stilul de conducere.

Nu există stiluri "bune" și mai "puțin bune". Operînd aceste alegeri, este important să înțelegeți că modul în care dumneavoastră vă raportați la activitate, cum vă organizați propria muncă și pe a altora, cum vă desfășurați propria viață sînt dependente de preferința emisferică.

● **Stilul de conducere centrat pe analiză și control.** Specific acestui stil este structurarea, programarea, ordonarea și controlul tuturor activităților. Expresie a dominației emisferice stîngi tipice, cei caracterizați prin acest stil vor proceda prin structurarea și planificarea secvențială, strictă atît a vieții și activității personale, cît și a acelor care depind de ei.

● **Stilul expresiv-comunicativ.** Exprimă și el preferința de a opera în registrul cognitiv al emisferei stîngi, dar într-o manieră mai atenuată, mai îndepărtată de extrema stîngă a curbei. Acest stil de conducere se va sprijini pe același tip de strategii folosite de analizatori-controlori; dar, spre deosebire de aceștia, comunicarea în dublu sens și personalizarea rolurilor vor fi preferate.

● **Stilul productiv-afectiv.** Este caracteristic celor cu dominanță emisferică dreaptă. Deși comunicarea și planificarea continuă să joace un rol însemnat și în cadrul acestui stil de comportament și conducere, aceste activități se realizează în modalități mult mai puțin structurate, în care imaginea joacă un rol esențial. Mentorizarea este partea preferată a activității de conducere, eficacitatea acesteia fiind de regulă apreciată după influența directă exercitată asupra integrării și adaptării organizaționale.

● **Stilul permisiv-intuitiv.** Expresie a dominanței emisferice drepte, extreme acest stil va opera prin excelență pe baza intuiției, va lăsa subordonaților libertatea de a-și alege și negocia termenele, strategia de realizare a sarcinii, va încuraja autocontrolul și autoevaluarea. ■

Traducere și adaptare:
Doina Balahur

Timp și temporalități sociale

Parcurgînd literatura de specialitate care tratează problema timpului, se poate observa o schimbare de perspectivă în abordarea acestei dimensiuni. În prezent, în sociologie nu se mai vorbește despre timp în general, după cum în psihologie și filozofie ideea unui timp unic este din ce în ce mai mult calificată drept iluzorie. Chiar și fizica, după mai mult de trei secole, a regăsit tema multiplicității timpului.

Din această perspectivă, pentru științele sociale nu mai există un timp, ca o realitate în sine, unică, generală și universală, ci timpuri. Este vorba despre *timpurile sociale*.

Marea majoritate a cercetătorilor sînt de acord atît asupra faptului că atunci cînd se vorbește despre percepția timpului trebuie făcută o distincție între timpul ceasornicului și timpul trăit, ca și asupra faptului că există mari variații sociale ale acestuia din urmă,

concretizate în ritmuri și orizonturi temporale diferite de la un grup social la altul. Temporalitatea socială apare astfel ca fiind realitatea timpului trăit de către grupurile sociale. Este vorba despre o multitudine de conduite temporale și de reprezentări asupra timpului legate de diversitatea situațiilor sociale și de modurile de activitate desfășurate în timp.

Dacă timpul social este un timp real și dacă timpul real este legat de diferite experiențe trăite, atunci se pot distinge tot atâtea timpuri colective câte grupuri și experiențe colective ale timpului există. Noțiunea de multiplicitate a timpurilor sociale implică diferența și pluralitatea timpurilor trăite, ca și eterogenitatea modalităților timpurilor colective în diferitele sectoare ale realității sociale. O astfel de noțiune permite depășirea iluziei uniformității timpurilor sociale și facilitează articularea de viața reală a individului și grupurilor în diferite situații și experiențe sociale.

Factorii explicativi ai acestei pluralități și diversități sînt tipul de activitate economică și socială, vîrsta, nivelul de instrucție. Numeroase situații au scos în evidență faptul că atitudinea și comportamentul față de timp pot să difere considerabil după tipul de activitate și profesie. Astfel, timpul omului de afaceri nu este același cu al muncitorului, după cum nici timpul țăranului nu este același cu cel al funcționarului. De asemenea, s-au constatat diferențe marcante în maniera de a organiza și stăpîni timpul, în așteptări și proiecte, în perspectivele temporale. De fapt, fiecare grup social trăiește într-o multitudine de timpuri diferite, de unde și necesitatea de a ajusta constant aceste timpuri diverse. Mai mult, fiecare individ, în viața cotidiană, este confruntat cu această multitudine de timpuri, iar articularea armonioasă a acestora poate să eșueze și să ducă la presiuni contradictorii, tensiuni psihologice și dezorganizare, provocînd subiectului o stare de disonanță cognitivă.

Studiile asupra timpului sînt axate pe cîteva concepte indispensabile înțelegerii acestei noțiuni. Astfel este conceptul de *ritm social*, despre care E. Durkheim afirma că se află la baza categoriei de timp. Ambiguitatea noțiunii de *ritm social* vine de la faptul că ea implică în același timp succesiune și periodicitate, schimbare și recurență, ritmul fiind în același timp continuitate și discontinuitate. Noțiunea de ritm colectiv trimite cel mai des la o succesiune de mișcări sociale periodice, de intensitate variabilă într-un timp definit, adică de alternanța mai mult sau mai puțin

regulată în viața socială a unor timpuri puternici și a unor timpuri slabi. Se poate afirma că viața socială nu se menține la același nivel în diferitele momente ale anului sau zilei, ci trece prin faze succesive și regulate, de intensitate crescătoare și descrescătoare, de odihnă și activitate.

Dar noțiunea de ritm a fost utilizată și pentru a descrie viteza cu care se succed evenimentele și stări. Ilustrativă în acest sens este accelerarea ritmului de viață, a tempoului de existență. Noțiunea de *efemer*, amplu dezvoltată de Alvin Toffler, ilustrează ritmul accelerat de înnoire a relațiilor pe care oamenii le întrețin cu ceilalți, cu lucrurile, cu locurile, instituțiile, ca și aptitudinea mai mare sau mai mică a individului de a se adapta acestei accelerări. În acest sens, literatura de specialitate vorbește de grade de competență, înțelegea ca o capacitate de a gestiona schimbările temporale și consecințele lor, avînd la bază o aptitudine spre mobilitate, care constituie o condiție prioritară a unei competențe temporale profunde.

În afară de noțiunile de temporalitate socială și ritm social, studiile asupra timpului relevă și importanța unui al treilea concept, și anume cel de *orizont temporal*. În accepția lui P. Fraisse, acest concept trebuie înțeles ca un domeniu deschis în sînul grupurilor și societăților celor două mari perspective temporale care sînt reconstrucția trecutului și anticiparea viitorului.

Orizontul temporal poate fi considerat în același timp ca un cîmp al unor practici temporale și ca loc în care se exersează diferitele reprezentări asupra timpului: proiecte și planificări, previziuni și anticipări, așteptări și speranțe, pe de-o parte, amintiri și memorie colectivă, istorie și/sau mituri, pe de alta. În această perspectivă, orizonturile temporale pot să varieze în întindere după grupurile considerate, dar permit în același timp, prin natura sarcinilor de la care s-au edificat, să se degajeze moduri diferite de relaționare cu timpul, adică de "stăpînire" a timpului. Fiecare grup social are orizontul său temporal, mai ales în ceea ce privește reconstruirea trecutului.

Pentru înțelegerea temporalităților sociale, a incidenței unor concepții și atitudini cu privire la timp asupra conduitelor indivizilor, este utilă o analiză a reprezentărilor pe care grupurile sociale și le formează despre timp.

Uli Windish a demonstrat că diferitele moduri de a cunoaște timpul se situează pe un continuum cuprins între doi poli, și anume

o percepție ciclică a timpului (timpul mitic) și o percepție liniară (timpul liniar).

Persistența unei concepții mitice asupra timpului poate să surprindă într-o societate modernă. Dar trebuie ținut seama de faptul că timpul este un domeniu unde capacitățile afective, simbolice și mitice se pot ancora și investi eficient.

Astfel, concepția asupra timpului mitic amintește de mitul Epocii de aur sau al Paradisului pierdut, regăsibile atât în marile religii orientale, cât și în cele mai vechi filozofii elenice. Este vorba de un parcurs cosmologic de patru vârste, desemnate prin dominația unui metal simbolic (aur, argint, aramă, fier). Fiecare din aceste microtemporalități este reglată de o durată fixă, formînd împreună un mare ciclu de decadentă. Este un mit central în ceea ce privește densitatea investiției și imaginarului, în jurul lui construindu-se o geografie și o istorie simbolică complexă, constituirea acestui loc ideal (Paradisul pierdut, Epoca de aur) apărînd ca marea operă a nostalgiei adamice. În acest mit, referirea constantă la natura exuberantă și binefăcătoare e atât de pregnantă încît se poate întrezări, dintr-o perspectivă psihanalitică foarte simplificată, un travaliu al unui arhetip matern. Localizarea frecventă a Paradisului în timpul de origine i-a făcut pe psihanalisti să vadă în aceasta o formă simbolică de regresie foetală și oceanică, pentru că orice om are o dorință profundă de a regăsi acea stare a vieții prenatale în care nu trăia ca subiect, unde obiectele exterioare nu existau și unde se îmbăia în manieră nediferențiată în lichidul amniotic, beatitudine tulburată de traumatismul nașterii, adică de necesitatea de a se adapta limitelor lumii exterioare și a se defini în raport cu ele.

Funcționarea concretă a timpului mitico-ciclic presupune deci o tensiune între imaginea unui trecut idealizat în comparație cu timpul și schimbarea, ca proces de degradare. În raport cu imaginea ideală și idilică a trecutului, timpul și evenimentele apar ca deviație, degenerare, entropie. Este vorba despre o percepție a realităților sociale în termeni paseiști, înțelegînd prin aceasta o fixare pe trecut, o valorizare și idealizare a acestuia, însoțită de nostalgie. O astfel de concepție ciclică asupra timpului e marcată de un mecanism de spațializare - reversibilitate, în sensul că timpul și schimbările sînt percepute ca un spațiu în care sînt posibile atât mersul înainte, cât și întoarcerea în punctul de pornire, anulîndu-se astfel mișcarea. Este un efect de abolire a timpului, fixare a lui pentru

totdeauna în momentul ideal, anulare a distanței care-l separa de acest ideal.

La polul opus apare o reprezentare liniară asupra timpului, unde schimbările în raport cu trecutul sînt exprimate în termeni de evoluție, progres. Întoarcerea în trecut nu e nici posibilă, nici de dorit, pentru că timpul în această concepție este ireversibil. Trecutul nu mai este idealizat, de aceea nici nostalgia trecutului nu mai apare. În această perspectivă, orice schimbare în timp nu poate fi decît pozitivă, exprimînd o evoluție.

În acest context trebuie luat în discuție raportul care se instaurează între reprezentările temporale și conduitele temporale, căci diferitele maniere de a conștientiza timpul, de a-l reprezenta, sînt în funcție de tipul de activitate, după cum reprezentările asupra timpului pot să orienteze și să determine conduitele. Este vorba despre aspectul în același timp structurat și structurant al reprezentărilor sociale asupra timpului. Astfel, dacă aceste diferențe în reprezentarea socială asupra timpului se explică prin intervenția diferiților factori sociali, aceste reprezentări intervin, la rîndul lor, în explicarea conduitei și comportamentelor.

Se poate deci constata cu ușurință că studiul temporalităților sociale nu se mai reduce la analiza timpului ceasornicului în cadrul practicilor cotidiene și nici nu se limitează la o simplă descriere a geometriei orelor de viață. Este vorba despre studiul modalităților multiple ale timpurilor colective - multiplicitate a modurilor de activitate în timp și de manierelor de a lua cunoștință de timp - și de punerea în perspectivă a raporturilor lor complexe cu diferitele sectoare ale realității sociale, precum și despre studiul interferențelor între temporalități sociale distincte, dinamica pe care le revelează sau le presupun, probleme de armonizare a timpurilor.

Existența unor multiple temporalități sociale ridică problema raporturilor, distorsiunilor și ajustărilor diverse, a contradicțiilor posibile și chiar a conflictelor latente sau manifeste între diferite tipuri de temporalități, proprii unor grupuri sociale cu reprezentări în mare parte incompatibile, unde se pot înregistra opoziții în concepția asupra istoriei și viitorului, în interpretarea trecutului, în atitudinea față de progres. Astfel de decalaje în modurile de reprezentare asupra timpului pot fi sursa a numeroase tensiuni. ■

Ruxandra Gherghinescu,
Institutul de Psihologie

"Tîrgul" cu timpul

Comunicarea temporală se referă la folosirea timpului: cum ni-l organizăm, cum reacționăm față de el și mesajele pe care le comunică. Putem privi timpul din trei perspective: biologică, culturală și psihologică.

Timpul biologic Unii autori afirmă că fiecare dintre noi avem din naștere un „ceas biologic” care ne influențează puternic bioritmul. Bioritmul constă din trei cicluri majore: fizic, emoțional și intelectual. Fiecare ciclu are un maxim în timpul căruia noi funcționăm mai puțin eficient, un minim când funcționăm ineficient și zile critice când sîntem „la pămînt”. Fiecare ciclu începe în ziua de naștere, se termină după un număr fix de zile, apoi se repetă mereu pe durata întregii vieți.

Ciclul fizic se referă la vigoare, energie, coordonare și rezistență la boli; el are o perioadă de 23 de zile. În timpul maximului (între a 11-a și a 12-a zi) sîntem într-o stare bună a sănătății, avem un echilibru bine coordonat și performanțe fizice maxime. În cea de-a doua jumătate a ciclului ne simțim obosiți, sîntem mai lenți, avem o rezistență slabă, lipsă de coordonare și sîntem în general indispuși.

Ciclul emoțional privește dispoziția, optimismul-pesimismul și abilitatea în munca cu ceilalți; durează 28 de zile. În timpul primei perioade a ciclului sîntem calmi, veseli, cooperanți, înțelegători și creativi. În cea de-a doua perioadă, emoțiile noastre se schimbă, manifestund negativism, iritabilitate și hipersensibilitate.

Ciclul intelectual se leagă de abilitățile și activitățile intelectuale; durează 33 de zile. În prima jumătate sîntem eficienți intelectual. Avem o bună memorie și părem a putea face judecăți rapide și precise. În partea a doua, capacitatea se diminuează, abilitățile mintale sînt scăzute și memoria slabă.

Că sîntem eficienți în timpul unor zile și ineficienți în altele pare să fie o evidență. Aceste zile corespund bioritmului nostru. Oricum, influența bioritmului asupra noastră

pare să fie mai degrabă o ipoteză curioasă și interesantă decît o teorie bine fundamentată.

Timpul cultural În general distingem trei tipuri de timp cultural.

Timpul tehnic este precis, un timp științific. Milisecunda, nanosecunda, picosecunda sînt un exemplu al timpului științific. Folosim acest tip de timp doar în laborator, pentru că el are o prea mică relevanță pentru o zi obișnuită din viața noastră.

Timpul formal se referă la maniera în care o cultură definește și învață perceperea timpului. În cultura noastră timpul este divizat în secunde, minute, ore, zile, săptămîni, luni și ani. Alte culturi folosesc fazele lunii sau anotimpurile pentru a delimita perioadele de timp.

Timpul informal, poate cel mai interesant prin termenii comunicării, se referă la varietatea termenilor care exprimă timpul, de exemplu: totdeauna, imediat, curînd etc. Timpul informal creează cele mai multe probleme de comunicare pentru că semnificația diferă de la om la om.

Monocronism și policronism. Una dintre cele mai importante distincții făcute în discuțiile despre timp și, în special, în cea despre timpul informal este cea dintre timpul monocronic și cel policronic. Popoarele sau culturile monocronice sînt interesate doar de compartimentarea timpului; există timp pentru orice și orice își are propriul său timp. Popoarele sau culturile policronice numără lucrurile sau fenomenele care au loc în același timp. Astfel, mîncatul, conducerea unei afaceri și munca de acasă pot toate conduce la același timp.

Sensuri difuze și sensuri precise ale timpului. O altă importantă distincție este între orientările difuze și cele precise ale timpului. În orientarea precisă a timpului, acesta este privit exact. Persoanele cu această orientare vor fi exacte în privința timpului. În orientarea difuză timpul este văzut mai mult aproximativ decît exact. Oamenii cu această orientare înțirze de obicei la înțîlniri pentru simplul fapt că pentru ei, de exemplu, o înțîlnire fixată la ora 18:00 înseamnă oricînd de la 17:45 la 18:15 sau 18:30.

Într-un studiu întreprins de cercetătorii Le Vine și Bartlet s-a examinat precizia

funcționării ceasornicelor în diferite culturi și s-a găsit o considerabilă diversitate. Ceasurile în Japonia au fost cele mai exacte, în timp ce în Indonezia au fost cel mai puțin exacte. Aceste două țări au fost extremele acurateței. Când a fost măsurată viteza celor ce se deplasează pe jos, s-a constatat că japonezii merg cel mai repede, iar indonezienii cel mai încet. Aceste diferențe reflectă modurile diferite în care culturile tratează timpul și atitudinea lor vizavi de importanța timpului în viața cotidiană.

Timpul psihologic

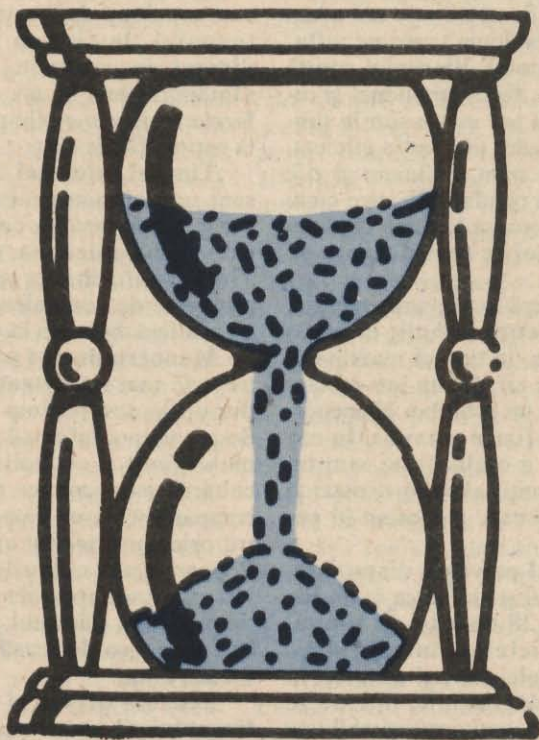
Timpul psihologic se referă la importanța acordată trecutului, prezentului sau viitorului. În orientarea spre trecut, se acordă importanță trecutului: reținem timpuri trecute și privim vechile metode ca fiind cele mai bune. Evenimentele sînt văzute ca circulare și se caută dacă înțelepciunea de ieri se poate aplica astăzi și în viitor. În orientarea către prezent trăim în prezent și pentru prezent. Atenția este dirijată către activitățile prezente, nu pentru că vom primi o recompensă în viitor sau pentru trecutul nostru istoric, ci pentru că ne face plăcere pe moment. În forma ei extremă, această orientare este hedonistică (dirijată spre plăcere). În orientarea spre viitor, dăm atenție viitorului. Facem economie astăzi, lucrăm din greu și nu ne acordăm nici o relaxare pentru că ne pregătim pentru viitor.

O orientare particulară este dată de apartenența socio-economică și experiența personală. Un copil ai cărui părinți sînt muncitori necalificați sau semicalificați este de obicei socializat în direcția promovării orientării spre prezent. Un copil cu părinți intelectuali va învăța valorile viitorului și

strategii menite să producă realizări viitoare.

Oamenii orientați spre prezent sînt fataliști și au tendința să-și considere existența ca fiind controlată de forțe supranaturale. Cei orientați spre viitor, pe de altă parte, se văd pe ei înșiși ca existînd sub acuzația propriei lor vieți.

Poate cel mai important punct aici este felul în care percep alte culturi orientarea noastră față de timp. Cineva dintr-o cultură orientată spre viitor îi vede pe oamenii aparținînd unei culturi orientate spre prezent ca fiind ineficienți și imprudenți. Invers, cei cu o orientare spre prezent îi văd pe ceilalți ca fiind obsedați de eficiență și proști pentru că renunță la plăcerile vieții.

Timp și status. Timpul are o legătură specială cu statusul persoanei. De exemplu, durata unei vizite variază direct cu statusul celui pe care îl vizităm. Dacă este o persoană importantă, este bine să fim acolo la timp; de fapt, este mai bine să fim acolo mai devreme în cazul în care el sau ea ne-ar putea primi mai repede. Pentru cei cu un status mai mic este mai puțin important să fim acolo la ora fixată. Studenții, de exemplu, trebuie să sosească la timp pentru conferințele cu profesorii, dar este mult mai important să fie punctuali cu decanul sau cu rectorul. Profesorii pot să întîrzie la o conferință cu studenții, dar nu la una cu decanul sau cu rectorul. Decanul poate întîrzia la o întîlnire cu profesorii, dar nu la una cu rectorul.

În orice ierarhie, reguli similare, nescrise, trebuie respectate în "tîrgul" cu timpul, chiar dacă aceste reguli sînt juste sau nu. ■

Traducere și adaptare:
student **Dem. Cristian**

Funcțiile psihosociale ale râsului

"Ce înseamnă râsul? Ce se află în străfundul rizibilului? Ce elemente comune am putea găsi între strîmbătura unui măscărici, un joc de cuvinte, o scenă de comedie fină?"

(H. Bergson, "Le Rire")

In jurul acestor întrebări s-au structurat teorii care pot fi grupate, simplificînd, în trei categorii:

- **a rîde înseamnă a discredita**; rîsul este o formă a agresiunii umane, scopul - a denigra pe cineva. Ideea este asociată uzual lui Hobbes, dar o putem întîlni și la Platon, Aristotel, Cicero. Concluziile sînt împărțite: rîsul este bun, împiedicînd tendințele violente, agresive, sau este răutăcios.

- **rîsul este rezultatul nepotrivirii, incompatibilității a două stări de lucruri**. După Kant, "rîsul se datorează trecerii bruște de la o stare de încordare la ceva gratuit".

- **rîsul reinstaurează calmul, echilibrul**, acolo unde acestea au fost afectate de o situație tensionată. Freud asociază rîsul energiei sexuale, se rîde de ceea ce este prohibit.

Majoritatea analizelor pornesc de la un punct comun: rîsul nu există în afara a ceea ce este omenesc. Mulți definesc omul drept "animal care știe să rîdă". Apoi, rîsul este apanajul oamenilor inteligenți, se adresează inteligenței pure, dar nu unei singure inteligențe, ci inteligențelor aflate în contact. *Rîsul nostru este întotdeauna rîsul unui grup. Cel care rîde singur este atenționat că "proștul rîde de unul singur", invitat apoi să-și expună motivele, în eventualitatea amuzamentului general.*

Așadar, "pentru a înțelege rîsul, trebuie să-l plasăm în mediul său natural, care este

societatea, trebuie, mai înainte de toate, să-i delimităm funcția utilă, care este o funcție socială. Rîsul trebuie să răspundă exigențelor vieții în comun. Rîsul trebuie să aibă o semnificație socială" (H. Bergson, "Le Rire").

Vom considera rîsul drept *armă socială* și *semnal/liant* al evoluției interacțiunii între indivizi. Rîsul de cineva, de ceva este, neîndoielnic, o *armă socială* redutabilă. Societatea se războie prin rîs pentru libertățile pe care îndrăznim a le lua față de ea. Ceea ce e vizat trebuie să fie atît de ciudat încît nu va putea fi luat în serios. Printr-o acțiune analogă "sanitarilor" pădurii, se înlătură din mediul vizat ceea ce este atins de boală, se depășește presupusa existență a "mecanismului în spatele organism viu" (Bergson). De aceea cel care rîde se dovedește a fi inteligent; nu poate totuși trece detașat mai departe atunci cînd vede ceva impropriu societății. Chiar dacă nimic nu mai pare de salvat, rîsul vine ca o pedeapsă. "Comediantul profesionist își arogă deliberat acest rol social, fiind plătit de către spectatori, care se bucură să se reasigure normalitatea grupului lor față de anormalitatea asumată de acesta." (D. Morris, "Maimuța goală")

Pe de altă parte, rîsul este un *semnal* că interacțiunile dintre oameni pot începe, pot continua. Orice contact social provoacă teamă, celălalt este în momentul întîlnirii o necunoscută. Zîmbetul, rîsul, indică existența temerilor, dar și existența sentimentelor de acceptare. Ușoara neîncredere se transformă în atracție reciprocă. A te teme puțin înseamnă a nu fi agresiv, adică a fi prietenos. După ce interacțiunea începe, rîsul rămîne disponibil, în calitate de *liant*. Situațiile grele se depășesc mai ușor dacă sînt împărțite și - nu în ultimul rînd - făcînd haz de necaz. Sub forma anecdotelor, bășcăliei, micilor bîrfe, jargonului colorat ironic (toate - motive pentru a rîde), grupul se sudează, se individualizează în raport cu ceilalți.

Un bărbat care a fost întrebare de ce nu plînge la audierea unei predici, în timpul căreia toată lumea vărsa lacrimi, răspunde: "Eu nu fac parte din parohie". "Ceea ce acel om gîndea despre lacrimi - consideră Bergson - este cu atît mai adevărat despre rîs. Oricît de sincer l-am presupune, rîsul ascunde întotdeauna o gîndire secundă, de înțelegere, de complicitate aproape, cu alți oameni care rîd, cu un grup real sau imaginar."

Student **Puiu Lățea**,
Universitatea București

Probabil că nu există subiect care să suscite atâtea discuții ca frumosul. Unii își pierd autocontrolul, sînt extaziați în fața lui, după cum alții sînt complet indiferenți la acesta. Există persoane care susțin că nu este frumos ceea ce-i frumos, ci ceea ce place și viceversa; altele susțin că întotdeauna există o frumusețe obiectivă.

Un fapt este de necontestat: oamenii au păreri, gusturi și preferințe foarte diferite în legătură cu ceea ce denumim frumusețe. În plus, frumosul nu se rezumă doar la operele de artă sau la aparența fizică a persoanelor; există frumusețea naturii, a spiritului, a ideilor morale etc.

Dumneavoastră ce gândiți, cum reacționați în fața frumosului? Este util să știți acest lucru pentru a evita situațiile în care ați putea fi dezavantajat. Apoi, nimeni nu este condamnat să rămînă ceea ce este. Gusturile, preferințele se pot schimba, simțul estetic, în general, al fiecăruia poate evolua.

O premisă importantă a acestor schimbări rezidă însă în cunoașterea de sine, drept pentru care vă oferim testul de mai jos.

Acest test este oarecum diferit de cele publicate pînă acum în revista noastră, în sensul că el se prezintă sub forma unei povestiri scurte, avînd patru personaje. După ce citiți povestirea, alegeți persoana pe care o considerați cea mai simpatică și pe cea pe care o considerați cea mai antipatică.

În funcție de perechea astfel stabilită de către dumneavoastră și în care persoana cea mai simpatizată apare notată cu +, iar cea mai antipatică cu -, citiți-vă caracterizarea din final. Veți afla astfel, sperăm, lucruri interesante despre simțul dumneavoastră estetic, despre modul în care sînteți influențat de frumos.

Vă place frumosul?

Tabloul lui Iulius

IULIUS lucrează ca grafician la o agenție de publicitate. El are multă imaginație și este atras de lucrurile originale, astfel că locuința sa este plină de obiecte stranii, neobișnuite. Într-o zi a cumpărat un tablou reprezentînd un bărbat cu mustață și cu o privire fixă, puternică.

MARTA, analist-programator la un centru de calcul, este prietena lui Iulius și locuiește împreună cu el. De la bun început ei nu i-a plăcut tabloul. "Mi-e teamă de privirea bărbatului", a spus Marta imediat, "nu vreau acest tablou în casă." Iulius nu a spus însă nimic și a agățat tabloul în biroul său. Într-o seară, Marta a văzut că Iulius vorbea cu personajul din tablou. Cînd ea l-a întrebat dacă a înnebunit, Iulius a răspuns că este foarte plăcut să stea de vorbă cu acel domn, care-i spune multe lucruri interesante.

Aproape în fiecare seară Iulius stătea de vorbă cu tabloul, situație pe care Marta nu o mai putea suporta.

"De ce nu-i vorbești și tu?", o întreabă într-o seară Iulius pe Marta. Ea a răspuns că mai degrabă s-ar arunca de la etaj decît să facă așa ceva. Apoi, pe timpul nopții, cînd Iulius dormea, Marta a luat tabloul și l-a pus într-o debara.

Iulius s-a enervat teribil cînd a descoperit ce se întîmplase. "Ești geloasă pînă și pe un tablou!", i-a strigat el Martei și apoi a început să se scuze față de bărbatul din tablou.

Marta îi telefonează prietenei sale SILVIA. Ea este desenatoare, deci tot o artistă, și poate îl va înțelege mai bine pe artistul Iulius. Soțul Silviei, ALBERT, este medic și dacă ceva nu este în regulă cu sănătatea lui Iulius, poate vor reuși împreună să-l ajute.

Marta îi invită pe cei doi să le facă o vizită. Iulius, care-i cunoaștea, nu a avut nici o obiecție.

"Știi", spuse Marta la telefon, "mi se pare că Iulius a înnebunit!"

"Oh, nu!", răspunse Silvia. "Iulius este un artist, trebuie să-l înțelegi. Pur și simplu îi place să facă lucruri originale, așa încît nu trebuie să te preocupe atît de mult comportamentul lui. Vorbim diseară."

Pe timpul vizitei însă, discuția s-a dovedit foarte dificilă, dacă nu imposibilă, pentru că Iulius era foarte nervos, încordat. "Dacă eu reușesc să vorbesc cu un tablou, lăsați-mă să o fac", a spus Iulius. "Cu ce vă deranjează acest lucru?"

Silvia era foarte amuzată și i-a sugerat lui Iulius să scrie o carte, **Convorbiri cu un tablou**. Iulius i-a răspuns că poate o va scrie. "Ai putea să pui tabloul pe copertă", adăugă Silvia.

Doctorul Albert era foarte atent și preocupat de tot ceea ce se întîmpla. Din cînd în cînd puneă cîte o întrebare. "Tu ce îi spui?", îl chestionă el pe Iulius. "Vrei să vezi?", răspunse acesta. "Tabloul este în biroul meu. Hai să-ți arăt".

Albert îl urmă pe Iulius care îl salută pe domnul din tablou. Apoi liniște. "Desigur, așa este, ei nu pot înțelege", zise Iulius. Apoi din nou liniște. Albert nu auzea nimic. "E supărat", comentă Iulius. "De ce nu ne lăsați să vorbim între noi?!" adăugă el.

Albert, căruia începuse să-i fie un pic teamă, interveni: "Ne întoarcem în sufragerie?". "Desigur", răspunse Iulius. "Ne vedem mai tîrziu", murmură el către bărbatul din tablou.

Marta îi vede întorcîndu-se posomorîți. "Oare ce ar trebui să facem? Bine măcar că Albert i-a vorbit puțin lui Iulius. Să sperăm că l-a putut da un sfat bun", gîndea Marta.

Dispoziția lui Iulius nu părea însă mai bună. Doar Silvia surîdea discret, ca și cum totul ar fi fost foarte amuzant.

Interpretarea rezultatelor

1. Iulius –
Albert +

Realist pragmatic

Pentru dumneavoastră frumosul este o complicație inutilă și care nu interesează, ba chiar mai mult, irită. În plus, vă trezește și anumite sentimente de inferioritate. Este necesar să acordați mai mult din timpul dumneavoastră liber frumosului (muzee, expoziții, lecturi specifice etc.).

2. Iulius –
Marta +

Conformist pragmatic

Sînteți un om sociabil și practic în același timp. Rîdeți de cei care se ocupă de frumos și considerați că ei au timp de pierdut, pe cînd dumneavoastră aveți lucruri mult mai importante de făcut! Vedeți recomandarea de mai sus.

3. Iulius –
Silvia +

Original pragmatic

Sînteți un tip intelectual și frumosul este un joc mintal care vă obosește, vă face anxios, fapt pentru care îl refuzați cu demnitate. Vă recomandăm pentru început să citiți eseuri.

4. Albert –
Iulius +

Artist sofisticat

Dumneavoastră căutați frumosul complicat în subtilități, detalii, nuanțe. Sînteți un estetic în toate domeniile, doriți lucruri, situații, persoane frumoase din toate punctele de vedere și le respingeți pe celelalte. Fiți mai spontan.

5. Albert –
Marta +

Conformist sofisticat

Sînteți un om sociabil, practic, iar cei care se ocupă de frumos vă provoacă rîsul. În același timp sînteți atent la ceilalți și încercați să le urmați gusturile, preferințele, chiar dacă nu le înțelegeți. Bazați-vă mai puțin pe alții în ceea ce privește frumosul, urmați-vă propriile gusturi.

6. Albert –
Silvia +

Original sofisticat

Vă place frumosul subtil, sofisticat, apreciat doar de puțini. Sînteți un aristocrat al frumosului: dacă multor oameni le place ceva, dumneavoastră încetați să mai preferați acel ceva.

7. Marta –
Iulius +

Artist rafinat

Sînteți obsedat de frumos - atît de cel intern, spiritual, cît și de cel extern, fizic - și-l căutați peste tot. Suferiți cînd un lucru nu este frumos.

Este recomandabil să luați, să acceptați unele lucruri și aspecte ale vieții înconjurătoare așa cum sînt ele, fără să vă implicați.

8. Marta –
Albert +

Realist rafinat

Considerați frumosul fără rost. Nu merită prea multă atenție. Preferați concretul tehnic și nu frumosul artistic, faptele și nu vorbele, conținutul și nu forma.

9. Marta –
Silvia +

Original rafinat

Pentru dumneavoastră frumosul este o calitate pe care numai puțini știu să o aprecieze. Considerați că frumosul este intangibil și vă place mai mult să vă gîndiți la

el decît să-l trăiți. Sînteți un contemplativ.

10. Silvia –
Iulius +

Artist grosolan

Considerați că frumosul este important, dar el constă în simplitate, claritate, deci fără complicații inutile. În același timp, frumosul este ceva obiectiv: este frumos ceea ce-i frumos, nu numai ce ne place nouă. Vă recomandăm să mergeți mai mult la spectacole, expoziții etc. și să căutați mai frecvent compania unor persoane interesante.

11. Silvia –
Albert +

Realist grosolan

Sînteți adesea împotriva frumosului și considerați că în spatele lui se ascunde un truc: oamenii folosesc frumosul pentru a obține ceea ce doresc. Deci e mai bine să-l ignorăm, el poate fi periculos.

Vă recomandăm, pentru început, să vă cenzurați din cînd în cînd această opinie și să vedeți dacă întotdeauna frumosul este o monedă de schimb.

12. Silvia –
Marta +

Conformist grosolan

Sînteți un om practic și sociabil și atîtea complicații pentru frumos reprezintă ceva inutil pentru dumneavoastră. Totuși, dacă lucrurile sînt simple și clare și dacă au o anumită utilitate, acceptați frumosul, vă interesează.

Vedeți recomandarea de mai sus. ■

Traducere și adaptare:
**Jenica Sîntion,
Filaret Sîntion**

Fiecare om reacționează diferit la unul și același stimul,

ca pe un eșec, înlocuind o iubire cu alta. Decesul cuiva drag provoacă depresie la un om, pe cînd la altul doar tristețe.

Însuși "interiorul" nostru poate deveni factor de stres, datorită alcătuirii sale specifice. Cariera profesională, familia, ambițiile sau nevoile materiale, copiii, propria sănătate sau frumusețe sînt, pentru unii, posibili și eventuali factori de stres, tot așa cum pentru alții reprezintă posibili și eventuali factori de satisfacție.

Nu mai că experiența vieții, cea clinică și profesională arată clar că, în majoritatea

cazurilor, din situațiile enumerate mai sus apare stresul. Căci nu-i de mirare că diversitatea motivațiilor și scopurilor umane nu

știent; (conform psihologului R. Lazarus, 1962).

Teoriile cognitive ale emoției vorbesc despre trei tipuri de reacții ale omului la orice amenințare a armoniei și echilibrului său interior: frica, rușinea, vina.

Frica, rușinea și vina, trezite de comentariile celor din jur, sau, și mai rău, de comentariile proprii, sînt uneori depășite rapid, dar alții persistă atît timp cît persistă și amenințarea. (Părinții unui tînăr care se află în preajma și în timpul examenului de admitere la liceu sau de bacalaureat simt uneori aceste sentimente, dar le vor resimți, probabil, mult mai acut dacă copilul lor nu scapă de sub amenințarea insuccesului.) Majoritatea oamenilor pot tolera astfel de stresuri: ei fac rapid planuri pentru a elimina sursele de rușine, frică sau vină (I. L. Janis, 1971).

Studierea emoțiilor și tulburărilor emoționale care se concentrează în sentimente de disconfort și durere (M. Arnold, 1967) a dus la concluzia că stresul psihologic apare doar atunci cînd omul este conștient de bulversarea prin care trece și pe care o resimte sub forma unor sentimente contradictorii. Continuînd cu situația părinților ai căror copii susțin un examen, putem exemplifica astfel: cu toate că mama își iubește nespus copilul, are încredere în el, știe cît de mult a muncit pentru examen, teama că acesta nu reușește este atît de puternică încît trăiește emoții negative intense. Tatăl, mai

STRESUL: factori interni

chiar în condiții identice de repetare, datorită unicității construcției subiective. O dispută familială, care lasă rece un om, îl poate afecta profund pe altul. Zgomotul construcției din apropiere dezorganizează somnul unei persoane, pe cînd pe alta nu o tulbură deloc. Un eșec în dragoste poate fi prilej de suferință pentru un tînăr, pe cînd altul nu-l resimte deloc

poate fi în întregime realizată, în același timp, la același nivel optim. Orice nerealizare de scop, chiar și minoră, produce o frustrare care generează fenomene de compensare. Efortul acesta, de compensare sau redresare, consumă energie (psihică, dacă este un proces conștient, fizică sau psihosomatică, dacă se petrece la nivel subcon-

știent în soartă și mai puțin implicat sentimental în eșecul sau reușita copilului, din cauza propriilor eforturi de depășire a problemelor de serviciu, acordă o mai mică amploare afectivă momentului. Aceasta îl face să suporte mai bine perioada dificilă și, uneori, să fie un sprijin afectiv atît pentru tînăr, cît și pentru întreaga familie. El nu

trăiește, să spunem, sentimente contradictorii de genul: "Știu eu că te iubesc mai mult decât meriți". Rușinea unui posibil insucces nu planează asupra conștiinței lui și nu-și face nici o vină, întrebându-se dacă nu cumva nu a contribuit suficient la pregătirea tinerului în vederea examenului, deci îi este mai puțin frică.

Teoriile motivaționale ale stresului, cu rădăcini explicative în teoriile lui S. Freud privind frustrarea, precum și în teoria lui Maslow despre motivație, explică stresul pornind de la imposibilitatea, într-un moment circumscris în timp, de satisfacere a unei motivații importante. Aceasta ar declanșa, fără efort sau conștientizare, mecanismele de apărare ale psihicului uman (R. White, 1952).

Vom acorda atenție, în cele ce urmează, acestor mecanisme, ele constituind elementele bazale ale psihanalizei și psihologiei clinice.

Evitarea: constă în fuga de stimulii neplăcuți (negativi) și de circumstanțele care îi produc.

Negarea: când un gând, o motivație, un sentiment sau circumstanțele exterioare sînt constrîngătoare, evitarea devine imposibilă și atunci intervine negarea. Ea este distinctibilă de falsificarea deliberată, prin aceea că subiectul nu o recunoaște o dorință înconștientă, iar dacă apare pericolul ca aceasta să fie conștientizată, subiectul nu o recunoaște ca fiind a lui, îi refuză dorinței accesul în câmpul conștiinței. Aceste mecanisme se petrec la alte niveluri decît cele conștiente și de aici vedem de ce negarea se diferențiază de falsificarea deliberată.

Represia: Freud spunea că oamenii obișnuiesc să folosească mecanismul "uită de asta", dar la un nivel total înconștient. "Un eveniment, un sentiment sau o amintire care ar putea provoca anxietate" sau stres este uitat în mod activ, ceea ce Freud numește represie.

Protecția: constă în atribuirea propriilor caracteristici ale sinelui altor oameni, incluzînd gândurile, sentimentele, credințele și trăsăturile proprii (S. Freud, ap. Friedman, 1953).

Regresia și fixația: în perioade de stres acut, o persoană poate, în mod înconștient, să caute să se întoarcă într-un stadiu de dezvoltare anterior, cu scopul de a scăpa de anxietatea existentă. El poate începe să se poarte în moduri care caracterizau perioade în care avea mai puțină răspundere și mai multă dependență protectivă. Acest gen de apărare se numește regresie.

Fixația asupra unui aspect de personalitate reușește să elimine anxietatea care se pare că acompaniază orice dezvoltare a personalității. Se caracterizează prin comportamente sau caracteristici imature la o persoană matură cronologic. Nu este vorba de o regresie de la un punct avansat de dezvoltare a personalității, ci, pur și simplu, de un mecanism prin care acest punct nu este atins (E. E. Levitt, 1971). Ambele mecanisme, alături de regresia cît și fixația, sînt recomandate de psihiatri și psihologi (mai ales de școală psihanalitică) drept o metodă eficientă, sănătoasă, în perioade de stres puternic.

Somatizarea: S. Freud spunea că "reacțiile emoționale pot fi reflectate în simptome fizice". Se întâmplă, în anumite circumstanțe și la anumite persoane, ca reacțiile emoționale la situații puternic semnificative să reușească evitarea cîmpului conștient printr-o conversie somatică. În 1947, Dunbar lansează termenul de "simptomul mult prea iubit", simptomul de care pacientul se agăță cu disperare (neconștientizată), oricît de dureros sau incapacitant ar fi fost.

Contrareacția: "Un impuls inacceptabil, cum ar fi ostilitatea, este reprimat în interesul evitării pedepsei sau amenințării pedepsei" (S. Freud). El este exemplificat foarte bine de reacțiile contrafobice: sînt comportamente care presează individul dinlăuntru lui, reflectînd tendința de a cuceri anxietatea, prin provocarea ei. Individului îi este, cumva, mai frică de a-i fi frică decît îi este de stimulul care i-o provoacă (E. E. Levitt, 1971). Este, într-un fel, ceea ce astăzi se practică în terapiile stresului sub denumirea de "curajul asumării riscului cel mai mare".

Compulsivitatea: conștientizarea anxietății, a stresului, a fricii, este evitată printr-un comportament care, în mod sigur, este asociat cu o aprobare puternică, cu o recompensă pozitivă. Cunoscut și sub numele de "sindrom de antiincompetență copilărească", el acționează foarte frecvent în formele benigne, conducînd la formarea unor caracteristici utile și adaptative ale personalității adultului.

Acei oameni mai mult predispuși sau expuși la anxietate, la stres, dezvoltă astfel de comportamente compulsive. Ele pot varia, de la reacții fobice la insecte sau praf la tensiuni generate de dezordine în casă sau pe masa de lucru; de la nevoia de punctualitate și punctualitate exagerată la comportamente bizare, cum ar fi spălarea pe mîini de nenumărate ori pe zi etc. Este cel mai bun exemplu de mecanism de apărare, care aduce mari servicii nu numai celui ce-l practică, ci și comunității în care trăiește. Condiția care se cere este să fie folosit în limite rezonabile, iar pericolul care apare este de a-l transforma pe cel care-l folosește într-un "om mecanic" atunci cînd nu este în apele lui, cînd este anxios, frustrat sau prea stresat.

Mecanismele descrise mai sus acționează într-o configurație specifică atît situației, cît și subiectului supus ei. Se întâmplă ca uneori să coexiste două sau mai multe mecanisme, în încercarea pe care psihicul uman o face de a-și păstra integritatea funcționalității chiar și în cele mai dificile situații imaginabile. Din fericire, ca un ajutor în plus pentru subiectul supus stresului, aceste mecanisme nu sînt conștiente sau sînt parțial conștiente, ceea ce lasă liber subiectului în cauză cîmpul conștient, pentru desfășurarea activităților în care este angajat. Desigur, nu întotdeauna ele reușesc să apere pînă la capăt. În astfel de situații trebuie să intervină terapeutul, cu metode specifice pentru reducerea stresului. ■

Cercetător științific
Irina Scortan,
Institutul de Psihologie

DESPRE EZITARE

De la "haesito = a șovăi, a fi încurcat" sau "haesitatio = încurcătură, șovăială" (*Dicționar latin-român*, Ed. Științifică, București, 1973) și pînă la "a ezita" în limba română, termenul și-a pierdut unul din înțelesuri. "A ezita = a sta la îndoială în luarea unei hotărîri, a șovăi, a pregeta" (*Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Academiei, 1975) leagă ezitarea în comportamentul uman mai degrabă de incertitudine, de nehotărîre, de procesul decizional. De aceea vom încerca aici, într-o perspectivă psihosociologică, să regăsim unul din acele sensuri pierdute.

Vorbind despre ezitare, gândul ne duce la *Prelegerile de psihanaliză* ale lui Freud, însă raporturile dintre actele ratate și ezitare sînt puse în evidență îndată ce privim actele ratate ca pe niște simptome în spatele cărora se află experiența personală, iar individul ezitant ca aflîndu-se la intersecția unor semnificații culturale acumulate într-o experiență socială. De asemenea interpretarea psihanalitică a ezitării este privilegiul cercetătorului, pe cînd abordarea psihosociologică integrează aceste "res-uri ale lumii fenomenale" (cum le-ar numi însuși Freud) în procesul mai larg al comunicării în care interpretarea dată de actori este obiect al

percepției sociale. Reținem totuși de la părintele psi-hanalizei remarcă asupra importanței surprinderii amănuntelor în conduita indivizilor, a gesturilor mici care trec de obicei neobservate.

Ezitarea în procesul comunicării verbale sau nonverbale servește ca vehicul pentru diverse semnificații socio-culturale. Aceste semnificații pot fi intenționat transmise, pe baza unui acord prestabilit între emițător și receptor (primul pretinzînd o decodare), sau neintenționat transmise, interpretarea localizîndu-se la nivelul receptorului. La nivel imediat, ezitarea este o fragmentare, o pauză care poate avea o durată variabilă. În folosirea limbajului, de exemplu, o pauză mare între două cuvinte poate trăda o ezitare a vorbitorului; uneori pronunțăm primele litere sau unele sunete ale cuvîntului care ar fi urmat, după care ezităm asupra folosirii lui. Chiar și în gesturi, mișcări, acțiuni (comunicare nonverbală) înțîlim astfel de "stîngăcii". La un nivel mai profund, ezitarea separă două mesaje (discontinuitate) sau fărîmîtează același mesaj (înrerupere). Cele două mesaje pot fi inconsistente sau chiar consistente, dacă individul adaptează abil al doilea mesaj la primul, anulînd intenția inițială. În cazul ezitării ca întrerupere, individul ezitant de-

cide să nu altereze mesajul inițial, fie din imposibilitatea de a găsi ceva potrivit să-l înlocuiască, fie pentru a evita suspiciunea auditoriului. Trebuie făcută distincția între ezitare și lungirea vocalelor finale ale cuvintelor, al doilea fenomen datorîndu-se adeseori decalajului dintre gîndire și limbaj ori deficiențelor oratorice, precum și deosebirea între ezitare și lapsus sau uitare, acestea fiind disfuncționalități mnezice. Diferențele sînt ușor observabile atunci cînd avem de-a face cu o comunicare față în față, unde intervin și alte comportamente (fîsticeală, jenă) care întăresc ezitarea.

De multe ori, oamenii disimulează chiar și ezitarea propriu-zisă. Este vorba de ceea ce am putea numi "umplerea pauzelor" sau "pretextarea ezitării". Etologii, punînd accent pe programarea filogenetică a comportamentului uman, identifică atît la primate, cît și la oameni un gen de activități pe care le numesc activități de transfer. În momentele de mare tensiune, spre exemplu în înfruntarea agresivă, animalele găsesc o supapă de ieșire pentru energia zăgăzuită: se hrănesc, se scarpină sau se curăță într-un anume fel. Astfel de semnale „emit” și oamenii în stări de încordare: ei mută obiecte dintr-un loc în altul, își aprind o țigară, se uită la ceas. Prin analogie, observăm că și în cazul ezitării recurgem la trucuri comportamentale. Dacă emițătorul anticipează consecințele negative ale interpretării ezitării (de exemplu ezitarea în negociere sau în aparițiile publice electorale), atunci el maschează pauzele prin gesturi de transfer, punînd receptorul în fața unei duble codificări și justificîndu-și întreruperea.

Dar mai există genul acela de ezitare pe care Erving Goffman, în *The Presentation of Self in Everyday Life*, ar putea să o includă în categoria "fragmentărilor" ce intervin în interpretarea anumitor roluri sociale. Ezităările de acest fel pot discredita sau pune în pericol imaginea unei instituții sau echipe, pe care membrii ei se străduiesc să o mențină în interacțiunea socială. În atingerea scopului menționat această manifestă o grijă deosebită pentru separarea scenei de culise. Or, ezitarea în afara rolului, fiind neintenționată, furnizează anumite informații demistificatoare care pot compromite jocul de scenă. De exemplu, doi negociatori care fac parte din aceeași echipă și care interpretează o partitură consonantă pot intra în încurcătură dacă unul din ei schimbă o replică. Celălalt ar putea să ezite în continuarea rolului pe care îl joacă împreună, neștiind dacă replica sa obșnuită este potrivită cu

schimbarea intervenită în rutina partenerului.

Ezitarea conform cu rolul are o semnificație pe care emițătorul intenționează să o vehiculeze și speră ca auditorul să o perceapă ca atare. Ea este motivată adeseori de o regulă de politete sau de conservarea prestigiului. Spre exemplu, o ezitare însoțită de acceptarea unei cereri poate să însemne un refuz inexprimabil, iar dacă receptorul nu decodează corespunzător mesajul, acesta poate reveni în termeni mai direcți. De asemenea, când un client formulează o cerere către funcționarul unei firme care își face publicitate în jurul mesajului: "noi putem să vă ajutăm", o ezitare însoțită de o acceptare ambiguă sau de un refuz ambiguu poate însemna că prestigiul firmei a fost pus în încurcătură. (Să observăm că în acest caz "primul mesaj" este subînțeles rolului.) Chiar atunci când cerem ajutorul unei persoane nu foarte apropiate, ezităm și recurgem la acea introducere lungă

înainte de formularea cererii. (Aici "primul mesaj" este subînțeles relației.) Aceste "politețuri eficiente" sînt folosite pentru diminuarea emoției (discurs de transfer), dar și pentru recunoașterea distanței care ne separă de celălalt. Vom mai aminti și de "ezitarea eufemistică" ce înlocuiește, din pudoare sau politete, un cuvînt nespus. Ea preia și semnificația acestuia, dar vehiculează și o semnificație a relației cu interlocutorul, a contextului etc. Ezitarea este și un semn al uimirii, stupefacției, atunci când sîntem surprinși de "primul mesaj" și încercăm să-l adaptăm pe al doilea noii situații create.

Exemplele ar putea continua, iar cercetarea lor nu ar fi lipsită de interes, ezitarea putînd constitui obiectul unui studiu mai larg asupra comportamentului indivizilor în interacțiunea socială. ■

Sebastian Lăzăroiu,
student,
Universitatea București

● APARIȚII EDITORIALE ● APARIȚII EDITORIALE ● APARIȚII EDITORIALE ●

Volumul reprezintă o antologie de texte din opera renumitului psiholog – "un profet al secolului XX", cum l-a numit Mircea Eliade –, menite să introducă cititorul în lumea ideilor și conceptelor lui Jung privind problematica psihologică a individului și a societății, texte grupate în următoarele capitole: Structura psihicului; Considerații generale privind teoria complexelor; Despre natura viselor; Eul, umbra, anima și animus, Sinele.

Ioan Radu (coordonator), Petru Iluț, Liviu Matei – Psihologie socială, Editura EXE, Cluj, 1994.

Lucrarea, deși are structura unui curs universitar, polarizează atenția unui public mai larg, interesat de variatele relații dintre individ și societate. Iată cîteva dintre titlurile celor 13 capitole ale volumului: Imaginea de sine și percepția socială; Fenomenul atribuirii; Aspecte psihologice ale conducerii; Asimetria rolurilor de sex; Comportament prosocial – comportament antisocial; Etnopsihologia – de la aproximație la știință ș.a.

Horia D. Pitaru – Managementul resurselor umane. Măsurarea performanțelor profesionale, Editura ALL, București, 1994.

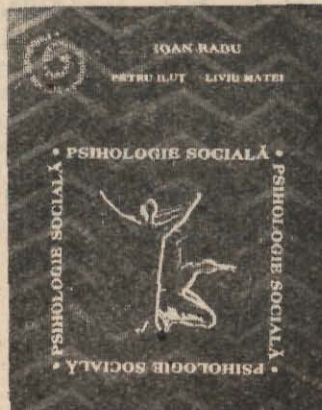
Prezentînd într-o manieră atractivă teorii, metode și aplicații privind estimarea performanțelor în muncă, lucrarea este utilă tuturor celor implicați în aprecierea activității profesionale a oamenilor.

Prima parte
Psihologia analitică
Temeluri
Psihologia analitică și Weltanschauung
Structura psihicului
Generalități privind teoria complexelor
Despre natura viselor
Eul, umbra, anima și animus, Sinele

Totă seria este tradusă din limba germană de dr. Suzana Popa

Carl Gustav Jung – Puterea sufletului, Editura ANIMA, București, 1994 (prima parte)

Silueta preocupă, fără îndoială, femeia zilelor noastre. Vreți să știi cum anume reușiți, fiecare în parte, să "rezistați" tentațiilor? Răspundeți fără a trișa la întrebările de mai jos. Nu trebuie decât să încercați una din variantele de răspuns propuse, după care numărați pătrățele, cercurile sau triunghiurile obținute conform tabelului și citiți interpretarea rezultatelor.

5. Dacă vi s-ar spune că practicând următoarele activități sportive veți obține același rezultat - câteva kilograme în minus -, pe care ați alege-o cu mai multă plăcere?

- A. Jogging, dimineața, în parc.
- B. Gimnastică, la dv. acasă, uitându-vă la televizor.
- C. O partidă de tenis cu prietenii.

6. Dintre următoarele trei reproșuri de mai jos, care este formulat cel mai des

- B. Un dicționar.
- C. Belle du seigneur, de Albert Cohen.

10. De care dintre următoarele două alimente "de bază" vă puteți lipsi mai greu?

- A. Sarea.
- B. Zahărul.
- C. Nici unul.

11. Împreună cu soțul dv., hotăriți să dați o petrecere. De ce anume vă veți preocupa mai mult?

- A. De prepararea mâncării.
- B. De prezentarea felurilor

Rezistați „tentațiilor alimentare“?

1. Sînteți invitată la masă, dar tocmai vă aflați în plină cură de slăbire. Ce faceți?

- A. Profitați de bunățile oferite de gazdă, spunându-vă că un regim sever va reuși, chiar a doua zi, să "repare" lucrurile.
- B. Gustați din toate, dar în cantități mici.
- C. Sînteți în general "rezonabilă" pînă la desert, dar vă "predați" în fața tortului.

2. Pe care dintre următoarele trei actrițe o admirați cel mai mult?

- A. Isabelle Adjani.
- B. Jane Fonda.
- C. Annie Girardot.

3. O persoană cu intenții rele vă așază sub nas trei "grămezi" de bunătați. La care vă va fi mai greu să rezistați?

- A. O farfurie cu paste.
- B. Un platou cu pateuri.
- C. 100 g de caviar, blințele și smîntînă.

4. După părerea dv., bazată pe experiență sau nu, care este cel mai dificil lucru într-o cură de slăbire?

- A. Să te abții de la lucrurile bune.
- B. Să nu cedezi.
- C. Să rabzi de foame.

la adresa dv. de către prietenii?

- A. Cum poți vorbi așa de mult la telefon?
- B. Ce ar fi dacă, în seara asta, nu ai mai invita atîtea persoane la masă?
- C. Întotdeauna, tu trebuie să controlezi totul!

7. V-ar face plăcere să vă fie adresată una dintre următoarele declarații de dragoste? Care anume?

- A. Pentru mine, rămîi o enigmă.
- B. Trebuie să te cuceresc în fiecare dimineață.
- C. Cu excepția mamei mele, ești cea mai frumoasă ființă din lume.

8. Iată trei cupluri cunoscute. Care considerați că se apropie cel mai mult de idealul dv.?

- A. Elisabeth Taylor și Richard Burton.
- B. Caroline de Monaco și Vincent Lindon.
- C. Romina Power și Albano.

9. Să presupunem că trebuie să petreceți un an pe o insulă pustie cu prietenul dv. și aveți de ales între următoarele trei cărți. Pe care o veți lua?

- A. Un veac de singurătate, de G.G. Marquez.

de mîncare și decorarea mesei.

- C. De plasarea mesenilor.

12. Care dintre aceste trei discipline olimpice vă atrage cel mai mult?

- A. Cursa de 100 m.
- B. Patinajul artistic.
- C. Ștafa 4 x 100 m.

13. Ce fel de telespectatoare sînteți?

- A. Apăsăți tot timpul pe butoanele telecomenzii.
- B. Priviți programele înainte de a alege canalul.
- C. Sînteți mai degrabă fidelă "canalului dv."

14. Dacă ați avea posibilitatea de a alege între aceste trei tipuri de vacanță, pentru care ați opta?

- A. O excursie în Franța.
- B. Opt zile la Veneția.
- C. O croazieră în Caraibe pe un iaht de lux.

15. Ce rol v-ar plăcea să jucați pe lângă un mare pîctor?

- A. Să îl ajutați să-și vîndă tablourile.
- B. Să fiți modelul și sursa sa de inspirație.
- C. Să reușiți să îi faceți viața ușoară pentru a-i permite să creeze în liniște.

Rezultatele testului

Ați obținut o majoritate de ■ Sînteți mai degrabă timidă și introvertă. Vă place să ronțați tot timpul cîte ceva – ciuguliți pentru a "omorî" timpul sau pentru a vă calma, gustați în vreme ce gătiți, terminați ceea ce au lăsat copiii în farfurie, nu rezistați niciodată unei prăjituri –, deși la masă nu exagerați cu mîncatul. Nu sînteți, de altfel, unica. Și nici singura care acumulează kilograme, deși nu uitați să subliniați: "nu mănînc aproape nimic".

Ce ar trebui să faceți? Încercați o cură de slăbire, dar fără privațiuni sau violență; un regim cu puține calorii (dacă nu rezistați dorinței de a mîncă "ceva bun", folosiți la prepararea dulciurilor un edulcorant de sinteză și, în general, încercați să "substituiți" cumva mîncarea); puteți face gimnastică, în felul acesta vă veți regăsi silueta.

Ați obținut o majoritate de ● Pentru dv., kilogramele în plus nu constituie o problemă; aveți tendința de a le trata ca pe toate celelalte lucruri neplăcute: cu energie. Sînteți o persoană mai degrabă activă și dați dovadă de o voință extraordinară pentru a obține ceea ce doriți. Doar așa ați procedat pentru a vă căsători cu soțul dv., pentru a ocupa postul dorit ori pentru a practica un sport într-o manieră intensivă. Această energie debordantă, care s-ar putea să aibă drept consecințe insomnia, stresul, singurătatea, chiar infidelitatea, vă poate permite să atacați kilogramele în plus cu multă eficacitate.

Va trebui să evitați curele de slăbire mai lungi, deoarece apreciați rezultatele spectaculoase și nu vă displace ideea unui regim draconic pe termen scurt, ca și cea a unor exerciții fizice; corpul devine suplu, se tonifică, iar spiritul se eliberează.

Ați obținut o majoritate de ▲ Nimeni nu știe mai bine ca dv. să pregătească o masă delicioasă, într-un cadru plăcut: Încă de mică vă plăceau lucrurile bune, iar acum apreciați dacă sînt frumos prezentate. Persoanele ca dv. sînt numite "gourmets" de către francezi. Vă este foarte greu să țineți o cură de slăbire: De altfel, sînteți în stare să acceptați kilogramele în plus: parcă așa plinuță vă stă chiar mai bine...

Va trebui să evitați curele de slăbire cu puține calorii, ca și mesele-substitut sau regimurile în urma cărora pierdeți rapid în greutate. ■

Traducere și adaptare:
Lia Decei

Intrebări	■	●	▲
1	C	A	B
2	A	B	C
3	B	C	A
4	B	C	A
5	B	A	C
6	A	C	B
7	A	B	C
8	B	A	C
9	C	B	A
10	B	A	C
11	B	C	A
12	B	A	C
13	A	B	C
14	B	C	A
15	B	A	C

Consumul de alcool: probleme psihosociale

În majoritatea statelor lumii se înregistrează o creștere importantă a consumului de alcool în rândul adolescenților și tinerilor. Conform opiniei specialiștilor, "tinerii se îndreaptă de la consumul altor droguri spre drogul cel mai devastator și răspîndit - alcoolul". Necunoașterea efectelor nocive ale acestuia a dus la răspîndirea fără precedent a consumului de alcool la adolescenți și preadolescenți. În SUA - ca să ne refe-

rim la statisticile publicate - aproximativ 3 milioane de persoane între 16 și 17 ani au probleme legate de consumul de alcool. Circa 90% din studenții americani consumă alcool pe parcursul anilor de studii. Proportia profesorilor de liceu care consumă alcool în cantități mari (mai mult de trei ori pe săptămînă) a crescut de la 37% în 1975 la 41% în 1982 și la 43,7% în 1990. Totodată, mai mult de 6% din adolescenții americani consumă alcool în fiecare zi. În trecut, persoanele de sex masculin beau mai mult decît femeile. Astăzi, diferențele în acest domeniu tind să dispară.

Adolescenții considerați "bolnavi-problemă" sînt cei care au dificultăți cu profesorii sau cu poliția din cauza consumului de alcool. Caracteristica acestor grupe de adolescenți este că ei beau frecvent și în cantități mari, în scopul mărturisit de a ajunge la starea de beție; sînt, de asemenea, înclinați să bea singuri, să dezvolte comportamente agresive și să aibă probleme emoționale severe.

Cauze sau... pretexte?

Specialiștii au subliniat faptul că principalele cauze ale consumului abuziv de alcool la tineri sînt următoarele: costul mare, greutatea și pericolul procurării altor droguri; vîrsta legală mică necesară permisiunii consumului; reclamele pentru băuturi alcoolice care atrag mulți tineri (în special pentru vinuri dulci).

Consecințe nefaste

Problemele psihosociale create de consumul de alcool încep cu afectarea sănătății și continuă pînă la alienarea socială. În medie, alcoolicii au o speranță de viață cu 10 sau 12 ani mai mică decît nealcoolicii. Cauzele sînt multiple: în primul rînd, alcoolul conține o cantitate considerabilă de calorii și nici o substanță nutritivă vitală, cu excepția apei. De aceea, alcoolicii au în general un apetit pentru mîncare scăzut și suferă de carențe vitaminice; au, totodată, o rezistență scăzută la bolile infecțioase. Cantități mari de alcool consumate timp îndelungat distrug celulele hepatice, favorizînd apariția cirozei (este printre primele cauze ale deceselor în SUA - peste 30 000

pe an), a cardiopatiilor și a cancerului.

Alcoolismul în rîndul tinerilor

Consumul de alcool la tineri poate fi interpretat și ca o rebeliune împotriva lumii adulților, ca o încercare de a-i copia pe aceștia și de a se simți independenți. Unii experți consideră că orice interdicție a consumului la tineri n-ar face decît să crească tentația și oricum ar fi greu de pus în practică într-o societate în care băuturile alcoolice sînt larg răspîndite.

Mulți tineri beau din aceleași motive ca și adulții: să se simtă bine, să scape de stresul cotidian și să se conformeze normelor comportamentale sociale. Fie datorită eredității sau datorită mediului, copiii băutorilor tind ei înșiși să devină băutori. Studiile au relevat că 50% din copiii alcoolicilor au probleme cu băutura într-o anumită perioadă a vieții lor.

Îngrijirea medicală a alcoolicilor sau a "băutorilor-problemă" costă, în medie, cu 2 000 dolari mai mult pe an decât pentru cei care nu abuzează de alcool. De asemenea, alcoolul este implicat (dar nu ca o regulă) în multe cazuri de sinucidere.

Datele statistice au relevat că există o legătură strînsă între șofatul sub influența alcoolului și accidente rutiere. Alcoolul este implicat în mai mult de jumătate din numărul accidentelor fatale sau al rănilor grave în aceste circumstanțe.

Alcoolul și rata condamnărilor penale

În prezent, în SUA, aproximativ 28% din totalul persoanelor arestate au legătură cu alcoolul, beția sau încălcări ale legislației privind consumul de alcool. Majoritatea actelor delincvente sînt minore: tulburarea liniștii publice, vagabondaj etc. În arestarea pentru delikte grave starea de ebrietate nu se menționează de regulă în actul de acuzare, deși alcoolul favorizează de obicei crima.

În majoritatea omuciderilor, fie agresorul, fie victima sau amîndoi sînt sub influența alcoolului. În crime cu scop de jaf, cu caracter profesionist, rata ebrietății este mai scăzută. Aproximativ 2/3 dintre deținuți au urmat cure de dezintoxicare alcoolică.

Legăturile dintre consumul de alcool și comiterea de crime nu sînt complet elucidate. Se remarcă faptul că alcoolul reduce inhibiția, putînd genera acte comportamentale neobișnuite. De asemenea, pentru a procura alcool se pot comite furturi și jafuri. Deoarece alcoolicii au șanse reduse de a avea locuri de muncă relativ stabile,

situația lor economică este dificilă, crescînd astfel probabilitatea de a comite alte crime sau delikte.

Efectele asupra familiei

Alcoolul afectează atît persoanele care îl consumă "în abuz", dar și pe cei din jur, în special familiile acestora. Tulburarea emoțională este mai mare, deoarece crizele în familie legate de alcool sînt considerate rușinoase, punîndu-i într-o lumină neplăcută pe cei implicați, copiii alcoolicilor deseori dezvoltînd probleme grave fizice și psihice; mariajele cu alcoolici sfîrșesc adesea prin divorț sau abandon.

Vagabondajul și alcoolismul

Paradoxal, dar numai 5% din totalul alcoolicilor și "băutorilor-problemă" sînt de tipul vagabonzilor; cei mai mulți dintre băutori par să fie oameni obișnuți. Se consideră că nici alcoolul, nici lipsa locuinței nu sînt cauze apriorice ale alegerii vagabondajului (ele favorizează, dar nu condiționează).

Cauzele mai probabile sînt privite din perspectiva lipsei legăturilor sociale conforme cu normele și valorile acceptate de societate. Aceste persoane simt o mare nevoie să evadeze din realitatea palpabilă (o cale fiind pentru ei consumul de alcool).

Tratarea alcoolismului

Tot mai mulți cercetători acceptă faptul că alcoolismul este o boală psihologică și fiziologică și că recuperarea este posibilă.

Pînă nu de mult se considera că nu există nici un fel de tratament, ca atare nu se

luau nici un fel de măsuri. În SUA s-au creat diferite organizații, cum ar fi Institutul național contra abuzului de alcool și alcoolismului, care inițiază și derulează sistematic programe de combatere a alcoolismului. Organizația care a avut însă cele mai bune rezultate în combaterea alcoolismului este așa-numita "Alcoolicii anonimi".

"Subiecții" sînt ajutați individual, apoi sînt îndrumați să intre în relații cu alte persoane aflate în aceeași situație, care, într-o anumită măsură, și-au depășit "problema" și cu alții pe cale să o facă. Se urmărește creșterea încrederii în sine și a respectului de sine a pacienților care vor putea face față mai eficient problemelor vieții. "Alcoolicii anonimi" se ocupă cu rezolvarea problemelor specifice ale tinerilor și adolescenților; fie ajută copiii din familiile de alcoolici. Metodele utilizate constau din conștientizarea lipsei de control asupra consumului de alcool, inducerea unui fel de "alergie" la alcool. Caracterul voluntar al programului contribuie mult la succes.

Pe lîngă acestea există și alte programe și măsuri de combatere a alcoolismului, unele la nivel național, altele cu caracter local dezvoltate de comunitățile interesate. Amintim, în încheiere, un astfel de program dezvoltat la locul de muncă al fiecărui consumator-problemă, constînd, în esență, în încercarea (dificilă) de a măsura gradul de stres al acestuia la locul de muncă. Evident, măsurarea presupune, pe de o parte, discreție absolută, iar pe de altă parte o analiză pe perioade de timp relativ lungi. ■

Sociolog
Marius Pieleanu,
Universitatea București

Terapia comportamentală în alcoolism

Întrebarea de ce beau oamenii nu se pune de ieri, de azi. Cercetările psihosociologice se îndreaptă spre găsirea unor soluții de a-i opri pe oameni de la excesul de consum alcoolic sau de a îmbunătăți controlul asupra consumului de alcool. Asociația "Alcoolicii anonimi" a fost fondată în 1935 în SUA de doi foști alcoolici. În prezent, această asociație are peste 30 000 de centre, în aproape 100 de țări, iar numărul membrilor este estimat la aproape 1 milion. Membrii acesteia se întâlnesc cu regularitate, se susțin unii pe alții pentru a trăi o viață fără acest drog. Pentru cei din Asociația "Alcoolicii anonimi" alcoolismul este o boală incurabilă. Scopul lor este abținerea totală, asociația promovând o atmosferă religioasă care să permită căutarea ajutorului în spiritul divin în cazul în care suportul membrilor nu este de ajuns.

Terapeuții comportamentului au dat o mare atenție alcoolismului și au inventat un număr de procedee menite să-i ajute pe cei ce doresc să se lase de băutură. Unul dintre acestea urmărește crearea prin terapie a unei aversiuni față de alcool.

În termeni generali, cel ce se supune terapiei de dezalcoolizare primește șocuri electrice în degete sau i se provoacă stări de greață prin administrarea unor medicamente speciale sau crearea unei imagini dezgustătoare, toate acestea în timp ce subiectul bea sau își imaginează că bea. Se presupune că și condiționat prin teamă sau simțindu-se neplăcut, subiectul va căpăta o atitudine negativă față de alcool.

O altă direcție terapeutică o constituie controlul asupra băuturii. Cercetarea a adus în discuție problema dacă alcoolicii au cu adevă-

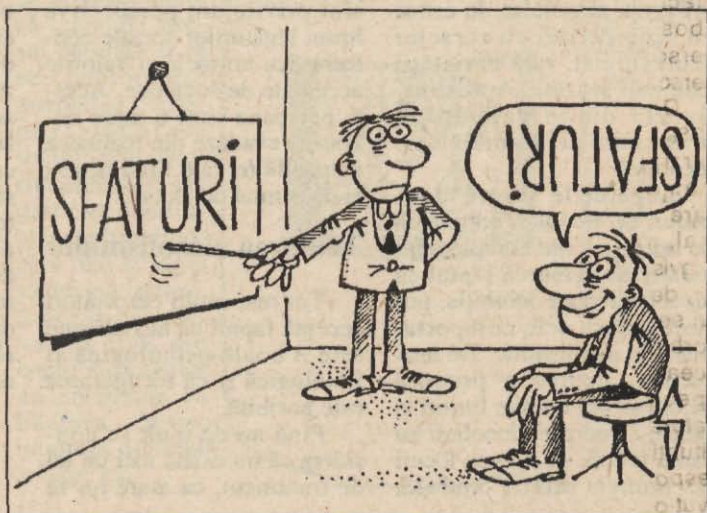
rat control asupra lor după prima înghițitură. S-a sugerat că propriile lor credințe despre ei înșiși și despre faptul că beau joacă un rol central, poate la fel de important ca în orice viciu. S-a acreditat ideea că este imposibil de evitat alcoolul în societatea contemporană și este puțin probabil că alcoolicii pot fi învățați să bea moderat. O persoană care bea poate beneficia de un control al băuturii prin informația care apare pe un monitor al aparatului ce măsoară nivelul de alcool în sânge.

Alcoolicii, se pare, au dificultăți în a ști cât de intoxicați sînt la un moment dat, așa că un asemenea program de tratament îi șochează pe subiecți cînd beau mai mult decît moderat și atunci sînt învățați cum să învingă situațiile problematice într-o manieră mai puțin distructivă decît aceea de a bea.

Această terapie bazată pe controlul cantității de alcool a fost criticată de M. Pendey, I. Maltzman (1982).

Oricum, alcoolul rămîne o problemă gravă a secolului XX, pe fondul unor grave conflicte psihologice și sociale.

Andreea Malvina Maftei,
studentă, Universitatea București

Constelațiile familiale ale surzilor

Numeroase studii arată că aproximativ 25% dintre adulții surzi nu s-au căsătorit niciodată, iar 85 - 95% dintre cei care s-au căsătorit au optat pentru parteneri surzi.

Procentajul mare de căsătorii între surzi poate avea mai multe cauze sociale: școli și cluburi comune etc., dar se pare că handicapul și limbajul comun joacă un rol major în alegerea partenerilor în mariaj. Securitatea pe care o persoană surdă o simte când, după orele petrecute printre cei ce aud, ce nu cunosc limbajul semnelor, se retrage în căminul său, unde folosește propriul său sistem de comunicare, a fost evidențiată printr-un experiment, în care auzul normal a fost în mod artificial redus cu ajutorul unui generator portabil de zgomot, pînă la o frecvență de 55 dB. Subiectul acestui experiment a declarat: "Îmi petrec seara cu soția mea. Din fericire, ea cunoaște ceva din limbajul semnelor și

stăpînește alfabetul mâinilor. Am conversat cîteva ore și am descoperit în mod spontan că încep și eu să folosesc semnele... era în natura întregii situații o comunicare

plăcută, relaxantă și nu a trebuit să mă obosesc. Acum înțeleg mai bine dorința persoanelor surde de a fi împreună cu alte persoane surde".

Din totalul copiilor cu părinți surzi numai 10% sînt surzi la rîndul lor. Față de copiii surzi cu părinți care aud, aceștia au performanțe superioare. Mai sînt însă 90% copii care aud cu părinți surzi, care, în mod normal, au dificultăți în dezvoltarea verbal-lingvistică, dar și în dezvoltarea personalității lor, deși aparent posedă două limbae: limbajul semnelor, ca limbă maternă, și limbajul vorbit, ca punte de legătură cu lumea. Dar această dualitate de rol le creează o situație specială în cadrul familiei, care este de natură să cauzeze dificultăți de adaptare la situațiile sociale în care ei nu vor avea nici responsabilitatea, nici puterea pe care au avut-o în căminul părintesc.

Cei mai mulți copii surzi țin de două culturi sau sînt marginali între cele două culturi: cea a surzilor și cea a celor care aud, nefăcînd parte în întregime din nici una din ele. Se apreciază că 4/5 din numărul copiilor surzi nu au avut posibilitatea de achiziție sistematică a unui limbaj al semnelor în perioada preșcolară.

Surzii și biserica creștină

Biserica creștină a avut o atitudine negativă față de handicapați, inclusiv față de surzi, pentru o lungă perioadă de vreme. Sf. Augustin a interpretat cuvintele Sf. Paul astfel: "Predica este vestea cuvîntului provenit de la Hristos", aceasta însemnînd că persoanele surde nu pot fi confirmate, deoarece ele nu pot recepta cuvintele Bibliei.

Mai tîrziu, această atitudine a fost înlocuită printr-un entuziasm în propovăduirea credinței creștine în rîndul surzilor pentru a obține comunicarea cu ei. Slujitorii bisericii au

pus apoi bazele instruirii surzilor, nume notabile în această activitate fiind Venerabilul Bede, Pedro Ponce de Leon, Juan Pablo Bonet, Carl Michael de l'Epée. Prin această

instruire, surzii obțineau drepturi, inclusiv religioase, începînd cu anul 1765, cînd a fost creată prima școală religioasă prin contribuția Abatelui de l'Epée. Nu este o întîmplare că o cincime din autorii de dicționare pentru surzi, aflate astăzi în uz, sînt preoți sau alți slujitori ai bisericii.

Biserica a avut o mare contribuție în crearea limbajului semnelor, în special în timpul perioadei victoriene. Unele țări au preoți specializați care se adresează enoriașilor lor surzi. În plus, în afara îndatoririlor lor religioase, ei îndeplinesc și sarcini sociale și adesea servesc ca interpreți.

Viața culturală pentru surzi

S-a constatat că persoanele surde tind să migreze către orașele mari, unde au posibilități mai multe de contact cu alte persoane

Limbajul semnelor (2)

surde, putîndu-se constitui în organizații, cu precădere culturale, pe care le frecventează cel puțin o dată pe săptămînă. Majoritatea organizațiilor surzilor au ca mijloc principal de comunicare limbajul semnelor.

În domeniul sportului, surzii preferă, de asemenea, să-și organizeze propriile lor cluburi și să aibă competiții proprii, naționale sau internaționale. Din nou combinația dintre handicapul de auz și limbajul comun este aceea care determină segregarea.

Aproximativ pe la mijlocul secolului al XIX-lea încep să fie publicate o serie de periodice în care se dezbate problemele surzeniei. Cel mai vechi dintre acestea - "Analele americane ale surzilor", înființat în 1847 - continuă să apară și astăzi, urmat de "Blatter für Taubstummen", înființat în 1853 în Germania. Pînă în 1972 nu a existat un periodic dedicat în exclusivitate limbajului semnelor, an în care se editează "Studiile limbajului semnelor". Din mijloace interioare de informație multe buletine s-au transformat în mesageri ai comunităților surzilor către autorități și părinții celor asociați. Un astfel de buletin - "La Settimana del sordomuto" - apare săptămînal, unele apar bilunar, altele lunar. Mai mult, există o literatură cu această problematică scrisă de

surzi care ilustrează aspectele psihosociale ale surzeniei și care asigură dependența de formele vizuale de comunicare.

Cea mai bine cunoscută descriere a vieții unei persoane surde este "Povestea vieții mele" de Hellen Keller, apărută prima dată în 1903 (cartea a fost și ecranizată). Hellen Keller, surdă și oarbă, descrie într-un mod fascinant cum a învățat să vorbească cu ajutorul mîinilor profesoarei sale, Miss Sullivan. Hellen Keller a fost o figură de o importanță centrală pentru înțelegerea problemelor cauzate de pierderea văzului și auzului. În același timp, ea a demonstrat, prin exemplu personal, că pînă și acest handicap sever poate fi compensat.

Literatura de ficțiune tratează mai puțin surzenia, față de alte handicapuri. Una din cele mai bune cărți este "Inima vînătorului singuratic" (1940) de Carsons McCullers. Cel mai bun roman în problemele surzeniei este "În acest semn" (1970), de Joanne Greeberg, care prospectează în mod simpatetic lumea surdului.

O singură piesă de teatru trebuie menționată nu atît pentru meritul său artistic, cît pentru atitudinea față de surzenie. În jurul anului 1800, piesa lui Bouilly "Surdomutul" a

Emanuelle Laborit (Franța) este surdă. De profesie actriță, ea a devenit purtătoarea de cuvînt a surzilor în ziua cînd a cîștigat un important premiu. Iat-o în mijlocul prietenilor, conversînd eficient prin limbajul semnelor.

fost prezentată în mai multe capitale europene. Piesa a avut importanța ei în evidențierea problemelor surzilor și necesitatea stabilirii educației formale pentru copiii surzi, astfel fiind pregătit drumul pentru școlile pentru surzi.

O cercetare asupra dicționarilor de limbaj al semnelor care sînt folosite astăzi în lume (efectuată în 1972), arată că doar 25 de dicționare sînt în uz în 14 țări! Trebuie menționate și cele trei dicționare ale Federației Internaționale a Surzilor. Dicționarele cuprind de la 160 pînă la 3 000 de descrieri de semne.

Primul dicționar de semne din lume apare în Franța, editat de Sicard și parțial bazat pe munca lui de l'Épée (1808). Acest dicționar a fost refăcut în jurul lui 1850. De atunci nici un dicționar de semne nu a mai fost publicat în Franța.

În Danemarca, A.C. Nygaard, care a fost surd și profesor pentru surzi, a luat inițiativa, în 1871, de a publica, împreună cu prieteni surzi, primul dicționar danez de semne, conținând alfabetul manual și 118 semne. În 1907 el a fost înlocuit cu descrierea a 280 de semne, cele mai obișnuite, editată de primul preot surd din Danemarca, Johs Jorgensen. În 1926 a apărut un nou dicționar, ca rezultat al cooperării dintre autori surzi și persoane care aud, cu aproximativ 15 000 de descrieri de semne. În sfîrșit, în 1967, apare unul dintre cele mai cuprinzătoare dicționare de semne (mai mult de 3 000 de semne).

Congresul internațional al surzilor se ocupă, de asemenea, cu activități artistice pentru surzi. Cele mai interesante sînt teatrele de mimi. Artă dramatică a fost mult timp practică de către surzi într-un număr

de țări, acoperind o gamă largă, de la clasicul clown alb la cel mai sofisticat teatru în limbajul semnelor.

În cîteva țări, dramatizarea face parte din programul școlilor pentru surzi: de exemplu, Colegiul Gallandet din Statele Unite a avut, timp de mai mulți ani, un ansamblu feminin de balet pe muzică de jazz, piese de teatru etc.

În Anglia, Rusia, Statele Unite, Germania și țările scandinave, piese de teatru obișnuite au fost foarte des jucate de către surzi. Textul este citit tare în timp ce actorii surzi fie joacă întreaga piesă în limbajul semnelor și prin pantomimă, fie ilustrează acțiunea cu mișcările. Pantomima și mima au fost cultivate și în alte țări: Franța, Polonia, Italia. În Suedia, este practică o formă specială de teatru, "teatrul tăcut", în care limbajul corpului este dominant și temele sînt luate din viața de fiecare zi a surzilor. Ca o regulă, acești actori au statut de amatori, dar Rusia, Statele Unite și Suedia au trupe profesionale care joacă atît pentru publicul cu auz normal, cît și pentru cel surd.

Pentru persoana surdă, limbajul semnelor are cea mai mare importanță în dezvoltarea sănătății sale mintale, pe tot parcursul vieții. Viața modernă depinde de comunicarea efec-tivă, din care adesea surdul este exclus. Cu ajutorul interpreților și prin activitatea organizațiilor lor, surzii au reușit să se schimbe cu timpul și să lucreze ca membri activi, produc-tivi ai societății, fiind în același timp în stare să-și întărească și să-și dezvolte propria cul-tură.

Psiholog Maricica Botescu,
Școala Profesională Specială nr. 1
București

Pentru iubitorii de literatură științifico-fantastică, Societatea "Știință & Tehnică" a publicat: **Almanahul Anticipația 1994, Loterie solară de Philip K. Dick, Oameni de rezervă de Bogdan Ficeac**, în colecția romanelor SF-Anticipația.

Revista PSIHOLOGIA îi invită pe toți specialiștii din țară și de peste hotare să colaboreze cu articole de informare științifică, note de lectură, comentarii și probe de autocunoaștere. Colaborările vor fi expediate pe adresa redacției sau vor fi predate consultanților științifici menționați în caseta tehnică.

Revista PSIHOLOGIA este deschisă tuturor contribuțiilor la explicarea omului și comportamentului uman individual și colectiv.

Consilierea

psihologică

30

Prin natura sa, omul manifestă dorința de a se simți ocrotit, de a avea asigurate condițiile protecției psihosociale, de a fi asistat de cineva. O aseme-

nea asistență psihologică are în vedere și o consiliere psihologică acordată la timp și cu competență. Consilierea se impune la vârste diferite, dar pe o scară mai largă este

utilă înainte de maturizarea personalității, înainte de perioada tinereții. De aceea, consilierea în timpul anilor de școală se impune tot mai mult. Nu întâmplător susține

J. Drévilion (în *Orientarea școlară și profesională*) necesitatea existenței în unitățile de învățământ a consilierului școlar, menit a contribui la soluționarea problemelor psihologice proprii copiilor, preadolescenților și adolescenților.

Consilierea constituie o tehnică psihoeducativă ce constă în furnizarea de informații și sfătuirea unei persoane care are de înfruntat anumite probleme de ordin psihologic, pe care nu le poate rezolva singură. Psihologul îi vine în ajutor, pentru găsirea de soluții, și îi face anumite recomandări. Caută deci mijloace psihologice prin care să ajute persoana în cauză, urmărind uneori chiar producerea de schimbări în structura personalității. Iată de ce se consideră consilierul ca fiind un "specialist în sfaturi", un "psiholog expert în persoane și relații" (J.P. Maniez, C. Pernin, *Un métier moderne - conseiller d'orientation*, 1988). Autorii citați, făcând profilul psihologic al consilierului, îl prezintă ca pe o personalitate enciclopedică, avînd o disponibilitate continuă pentru ființele care i s-au confesat. Deci în procesul consilierii intervine atît consilierul psihologic, cît și persoana consiliată. Fiecare caz îi apare consilierului drept un caz aparte, surprinzînd individul sub semnul său particular. Fiind și o personalitate morală, consilierul face abstracție de el însuși, manifestînd detașare, răbdare și generozitate. Aceste atitudini exterioare își exprimă eficacitatea într-o căldură particulară, născută din dragostea față de oameni. Tactul și discreția îi sînt caracteristice, așa încît viața sa interioară transpare în comportamentul său, pentru a se

armoniza cu cea exterioară. Consilierul dovedește afinitate pentru o colaborare rodnică cu factorii educativi în "sprijinirea elevului ca în momente de răscruce, critice, să dispună de toate elementele necesare pentru a putea lua singur o decizie pe deplin motivată și întemeiată" (D. Salade, *Puncte de vedere noi în orientarea profesională*, 1991).

Consilierea psihologică este multidimensională, putînd acționa în diferite ipostaze. Chiar și consilierea creștină se bazează în mare grad pe aportul psihologiei. Referindu-se la o astfel de consiliere, G. R. Collins (în *Christian counseling*, 1980) arată că acest proces poate fi foarte complicat, preținzînd mult timp și energie. Primul pas al formării relației este deosebit de important, cînd cel supus consilierii poate fi nervos sau temător. Aceasta nu este valabilă numai în cazul consilierii în lumea școlară, ci și a oamenilor maturi de diferite vârste, cu felurite probleme de ordin psihologic.

În relația consilier - consiliat se inventariază cu grijă problemele de rezolvat, stabilind strategiile de rigoare. Se impune conștientizarea acțiunilor întreprinse, stimulînd subiectul și determinîndu-l la acte potrivite, evaluînd progresul realizat și stabilind obiectivele următoare. Consilierea presupune încurajarea și călăuzirea pașilor de viitor, așa încît individul să fie capabil de continuarea unor acțiuni potrivite influenței formative și autoformative chiar și fără ajutorul consilierului.

În noua viziune, asistența psihopedagogică și socială nu se poate rezuma numai la orientarea și la autoorientarea școlară și profesio-

nală. S-a creat ideea justă a necesității asigurării unei asistențe psihopedagogice și sociale mult mai largi. Într-o asemenea optică transformatoare se preconizează funcționarea cabinetelor de orientare școlară și profesională, existente deja în unele unități de învățămînt, precum și a Centrului județean de asistență psihopedagogică (fostul Laborator județean de orientare școlară și profesională). Deci atribuțiile acestora sporesc, iar caracterul utilitar al profilaxiei psihologice pe bază de consiliere capătă o accentuată notă de asistență psihoterapeutică.

Putem vorbi de existența unei consilieri obișnuite ce se exercită în condițiile asistenței efectuate de diverșii factori educativi care răspund de atingerea obiectivului formării și dezvoltării personalității copilului sau tînărului. Aceasta are un caracter mai mult empiric, în funcție de pregătirea psihopedagogică a celui care o face, de priceperea dovedită în tratarea diferențiată și individuală cu școlarii, precum și de gradul de angajare în procesul formativ și informativ. Numai asigurarea unui cadru științific adecvat realizării consilierii psihologice poate oferi garanția obținerii unor rezultate scontate în această direcție. Numai o asistență psihopedagogică riguroasă, efectuată în mod științific, asigură formarea personalității copilului, preadolescentului, adolescentului și tînărului la înălțimea ștacheței valorice la care se poate

(Continuare în pag. 33)

Conf. dr. Titus Șuteu,
Universitatea
"Babeș-Bolyai"
Cluj-Napoca

Terapia și consilierea familială

Pentru cazurile în care apar eșecuri în educarea copiilor, în Marea Britanie există și servicii sociale mai complexe, acestea fiind centrele de terapie și consiliere a familiilor cu copii de vîrstă preșcolară, unde se lucrează în ședințe paralele sau mixte - atît cu părinții, cît și cu copiii.

Aceste centre fac parte din serviciile sociale ale autorității locale (vezi PSIHOL-GIA nr.6 din 1993), prin urmare, ele sînt înregistrate și verificate de către delegații acestora. Personalul care lucrează într-un astfel de centru trebuie să fie înalt calificat în unul din domeniile: psihologie, dezvoltarea copilului, asistență socială sau pedagogie. Aceștia lucrează cu familiile care întîmpină dificultăți majore în creșterea și educarea copiilor lor (naturali, adoptați sau aflați în plasament familial), oferindu-le suport, ajutor și îndrumare în problemele pe care aceștia le ridică.

Terapiile de grup cu părinții (împreună sau separat în funcție de sex - mamă/fată; tată/băiat) constituie una din tehnicile de bază abordate în aceste centre. De asemenea se lucrează și individual cu familia sau cu un singur părinte, atunci cînd situația o impune, sau pentru anumite aspecte mai delicate ale problemei.

Există apoi ședințe de lucru mixte -

părinte-terapeut-copil - în special pentru copiii cu anumite deficiențe psihice, fizice sau tulburări de comportament, urmate și de vizite pentru consiliere la domiciliu.

Foarte importante pentru socializarea copiilor sînt sesiunile în care aceștia sînt lăsați singuri, fiind antrenați în diverse jocuri stimulative de creativitate, educație, imaginație, în grupuri mici (2-3 copii) sau mai mari - pînă la 10 -, doar sub supravegherea pedagogilor.

Încă de la începutul sesiunilor terapeutice, familiile semnează un acord în care părintele se angajează să atingă anumite obiective. Acest proces de îndeplinire a scopurilor propuse este susținut de întîlnirile lunare între terapeut, familie, asistentul social, doctorul, asistentul medicală de ocrotire, în care se revizuiesc, se analizează rezultatele obținute pînă în momentul respectiv, eventuale schimbări ce trebuie efectuate, noi strategii în soluționarea optimă a cazului. Serviciile de consiliere și terapie familială se consideră încheiate atunci cînd scopurile propuse au fost îndeplinite și familia simte că a depășit dificultățile pe care le avea. În general, aceste sesiuni nu trebuie să depășească o perioadă de aproximativ 10 luni pentru o singură familie.

Toate serviciile de zi oferite familiilor cu copii de vîrstă preșcolară se află sub supravegherea unor echipe de asistenți sociali de teren, coordonate direct de către Departamentul serviciilor sociale din cadrul autorității locale. Fiecare zonă a unui oraș este repartizată unei astfel de echipe, aceasta avînd deci în subordine un anumit număr de familii. În cadrul echipei de asistenți sociali de teren, numai cei specializați în domeniul dezvoltării copilului se ocupă de familiile cu copii, ceilalți fiind axați pe probleme specifice calificării lor. Acești asistenți sociali lucrează în strînsă colaborare cu personalul din serviciile sociale descrise anterior, ei fiind aceia care depistează problemele și nevoile ce apar în fiecare familie pe care o au sub supraveghere.

La acest departament central al serviciilor sociale se poate apela și direct (prin vizite la

sediu sau prin contacte telefonice), de către toți aceia care se află în dificultate și au nevoie de ajutorul acestor servicii sociale. Pentru aceasta, la sediu se află întotdeauna un asistent social de serviciu care răspunde tuturor acestor urgențe sau cazuri noi.

Atunci când într-o familie se depistează cazuri ce pun în pericol sănătatea fizică și psihică a copilului, acestea sînt preluate de o echipă interdisciplinară pentru Registrul legal de protecție a copilului. Această echipă este formată din asistentul social în raza căruia se află familia respectivă, asistenta medicală care efectuează controale medicale la domiciliu (uneori ea poate fi aceea care depistează un eventual abuz efectuat asupra copilului), doctorul de la policlinica de care aparține familia, pedagog (în cazul în care familia și copiii se află deja în evidența vreunui serviciu social), profesori (în eventual-

tatea că acești copii sînt deja la școală (în Marea Britanie vîrsta de începere a școlii este de 5 ani), alte persoane care ar putea da detalii despre familia luată în discuție. Dacă pericolul la care este supus copilul nu este înlăturat într-un timp relativ scurt de la constatarea lui, procesul se poate termina cu scoaterea copilului din familia sa de origine și plasarea într-o altă familie spre îngrijire (încredințare familială).

Rămîne însă mai presus de toate ideea că scopul tuturor acestor servicii sociale este de a preveni pe cît posibil cazurile în care să se ajungă la diverse traume familiale, mai ales acolo unde acestea ar putea influența dezvoltarea fizică și psihică a copilului. ■

Adriana Sandu,
studentă, Universitatea București

Consilierea psihologică

(Urmare din pag. 31)

ridica fiecare individualitate, dacă beneficiază de condițiile și de pregătirea corespunzătoare.

Prin urmare, consilierea psihologică și psihologia consilierii (J. Zarca, *Conseil psychologique et psychologie du conseil*), ca act de asistență psihopedagogică, sînt benefice în pregătirea tînărului pentru viață, cu condiția să găsească un teren prielnic de acțiune, fiind valorificate în mod corespunzător în folosul individului și al grupului social din care face parte.

O consiliere psihologică individuală sau de grup poate contribui la antrenarea elevilor în acțiuni menite să le concentreze atenția, să le ascuțe spiritul de observație, să-i angajeze într-o memorare logică, să-i determine la folosirea eficientă a capacităților gîndirii, a creativității și a limbajului, să-i obișnu-

iască cu o activitate intelectuală susținută și folositoare. Consilierea poate viza și îmbogățirea vieții afectiv-motivaționale, angajînd școlarul în activități pe baza unor motive intrinseci superioare. Tot aici poate interveni antrenarea tînărului pe planul autocultivării voinței și al exercitării unor influențe pozitive caracteriale, determinînd înzestrarea elevului cu trăsături pozitive de comportament și combatînd pe cele negative. Consilierea mai poate lua forma cultivării unor interese speciale, a unor înclinații, ajutînd la dezvoltarea aptitudinilor, așa încît pe baza unui anumit fond temperamental să fie sensibilizat consiliatul la valorificarea optimală a potențialităților proprii. În consiliere nu va fi desigur neglijată nici ceea ce J.P. Maniez și C. Pernin denumeau "educația alegerii", sprijinindu-l pentru o autoorientare corectă.

Consilierea psihologică acordată tuturor acelor care o solicită, copii sau maturi, elevi sau părinți, are în vedere o arie foarte vastă de aspecte ale conduitei umane. Nu rare sînt cazurile în care se apelează la psiholog (la noi mai puțin, în Occident mult mai mult) în consilierea unor stări ca mînia, invidia, agitația, deprimarea, dificultățile sexuale, minciuna, frica, îngîmfarea, cleptomania, agresivitatea, lipsa de control, dezinteresul, indisciplina ș.a. Desigur, succesul depinde nu numai de consilier, ci și de gradul de angajare a consiliatului. Rezultatele obținute pe plan mondial în consilierea psihologică justifică necesitatea apelării la serviciile psihologului atunci cînd dificultățile semnalate la o persoană sau alta nu sînt de natură patologică, ci se rezolvă printr-o colaborare rodnică a consilierului cu cel consiliat. ■

Ne este greu uneori să recunoaștem micile slăbiciuni și defecte, dorim uneori să disimulăm propriul comportament, din dorința de a face o impresie bună. Este interesant totuși să ne cunoaștem simțul autocritic, gradul de automulțumire.

După unii autori, valoarea acestui parametru nu depinde de cultură, ci, în mod special, de sex și vîrstă. Persoanele tinere și mai ales bărbații tineri prezintă valori mai scăzute.

Răspunzînd la întrebările de mai jos, vom putea constata sinceritatea de care sîntem capabili în relațiile interumane, modul în care putem fi o persoană de încredere.

Sînteți o persoană sinceră?

1. Cînd luați masa singur purtarea dumneavoastră este mai puțin îngrijită decît în societate?

DA NU

2. Cîteodată aveți gînduri de care ar trebui să vă fie rușine?

DA NU

3. V-ați așezat vreodată cu miinile murdare la masă?

DA NU

4. Ați fost întotdeauna punctual la școală, la serviciu?

DA NU

5. V-ați infuriat vreodată?

DA NU

6. Ați greșit vreodată în viață?

DA NU

7. În copilărie vi s-a întîmplat uneori să umblați pe furiș la dulciuri?

DA NU

8. De obicei, în societate, vă comportați mai bine decît acasă?

DA NU

9. Credeți că orice om simte nevoia să se laude din cînd în cînd?

DA NU

10. Vi se întîmplă să lăsați pe mîlne ce puteți face astăzi?

DA NU

11. Ați întîrziat vreodată la întîlniri sau la serviciu?

DA NU

12. Considerați că sînteți un om sincer?

DA NU

13. Ați mințit vreodată?

DA NU

14. Între cunoștințele dumneavoastră există unii oameni care nu vă plac și vă sînt antipatici?

DA NU

15. Uneori se întîmplă să vă bucurați un pic de necazul altuia?

DA NU

16. Cîteodată sînteți morocănos și prost dispus?

DA NU

17. Ați făcut întotdeauna ceea ce ați sfătuit pe alții să facă?

DA NU

18. Ați fost vreodată îndrăgostit?

DA NU

19. Vă plac oamenii pe care-i cunoașteți?

DA NU

20. Dacă ați făcut o greșeală, o recunoașteți întotdeauna?

DA NU

21. Rîdeți uneori de o glumă grosolană?

DA NU

22. Ați spus întotdeauna numai adevărul?

DA NU

23. Vi s-a întîmplat ca uneori să fiți plin de energie și dornic de acțiune, iar alteori să nu fiți în stare să vă apucați de nici o treabă serioasă?

DA NU

24. V-a venit vreodată să înjurați?

DA NU

25. Vă place mai mult să cîștigați decît să pierdeți?

DA NU

Evaluarea rezultatelor

Acordați-vă cîte un punct pentru fiecare răspuns afirmativ dat la întrebările: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25 și pentru fiecare răspuns negativ la întrebările: 4, 10, 17, 20.

Interpretarea rezultatelor

■ Dacă ați obținut între 20 și 25 de puncte, sînteți o persoană sinceră, cu spirit autocritic. Firea dumneavoastră este deschi-

să și nu prezintă puncte întunecoase, atît față de dumneavoastră, cît și față de ceilalți. Sfătuiți-i și pe alții să fie la fel de sinceri, aceasta ușurînd posibilitățile de autocunoaștere (a fi sincer cu tine însuși) și de cunoaștere a celorlalți.

● Dacă ați obținut între 15 și 20 puncte, sînteți o persoană mai puțin sinceră, cu un spirit autocritic puțin dezvoltat. Uneori aveți tendința de a disimula, de a vă ascunde adevărata dumneavoastră fire. Doriți ca unele aspecte ale personalității dumneavoastră să nu fie cunoscute, orientînd uneori impresia celorlalți despre dumneavoastră pe căi greșite. Revizuiți-vă această atitudine, deoarece ar putea îngreuna chiar relațiile cu ceilalți.

● Dacă ați obținut între 5 și 10 puncte, sînteți o persoană de-a dreptul nesinceră, care încearcă să inducă în eroare prietenii și pe cei din jur. Încercați să priviți adevărul în față și să ocoliți nesinceritatea. Ea nu vă aduce decît neplăceri în relațiile cu ceilalți. Căutați să vă învingeți reținerile pe care le aveți în a vă recunoaște propriile defecte sau greșeli, cu scopul de a le corecta. Încercați și veți avea satisfacții nebănuite! ■

Psiholog
Carmen Ionescu-Stan

**SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ S.A.**

Societate cu capital de stat funcționînd sub egida Ministerului Cercetării și Tehnologiei, înmatriculată în Registrul Comerțului cu nr. J/40/6775/1991.

Consiliul de administrație

Ioan Albescu, Gabriela Buliga, Constantin Petrescu

PSIHOLOGIA

**Anul IV
Nr. 3 (19)**

Revistă editată de Societatea „Știință & Tehnică” SA
în colaborare cu Asociația Psihologilor din România.
Președinte: prof. univ. dr. **Mihai Golu**

REDACTOR-ȘEF: Adina Chelcea

DTP: Marius Buruianu

CORECTURĂ: Lia Decei

DIFUZARE: Cornel Daneliuc, Laurențiu Grosu

(telefon: 617 72 44 sau 617 60 10, interior 1151)

ADRESA REDACȚIEI: Piața Presei Libere nr. 1,
București, cod 79781

TELEFON: 617 72 44 sau 617 60 10,
interior 1151 sau 1208. **FAX:** 617 58 33

CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI: prof. univ. dr.
Septimiu Chelcea, lector dr. **Irina Holdevici**,
dr. **Stroe Marcus**, dr. **Ion Mânzat**, dr. **Grigore**
Nicola, dr. **Aurora Perju-Liiceanu**, lector dr.
Mihaela Roco

TIPARUL: Tipografia INTERGRAPH

TELEFON: 769 35 68

Paginile evidențiate cu sigla MTS sînt realizate în
colaborare cu Ministerul Tineretului și Sportului.

Pentru elevi și studenți:

Concurs de psihologie "C. Rădulescu-Motru"

Redacția revistei PSIHLOGIA organizează, în colaborare cu Fundația CRESCENT, un concurs de cultură psihologică pentru elevii și studenții de la cursurile de zi din toate tipurile de învățământ.

Premiul "C. Rădulescu-Motru", în valoare de 225 000 lei, va fi oferit sub forma unei burse lunare pe durata anului de învățământ 1994/1995 (cîte 25 000 lei timp de 9 luni).

Participarea la concurs

● Răspunsurile, împreună cu adeverința din partea instituției de învățământ prin care se atestă calitatea de elev sau student la zi, vor fi expediate, toate o dată, pe adresa redacției, pînă la 30 septembrie 1994 (data poștei). Pe plic se vor nota cîte numele și prenumele, adresa completă și, eventual, numărul de telefon.

● Întrebările pentru concurs se referă la materialele publicate în revista "Psihologia" de la înființare (nr. 1/1991) pînă la închiderea concursului (inclusiv nr. 4/1994).

● Vor fi publicate două seturi de cîte 15 întrebări în numerele 3 și 4 a.c. ale revistei. Răspunsurile, succinte, scrise lizibil, trebuie să fie în ordinea succesiunii întrebărilor, indicîndu-se numărul corespunzător.

● Dacă mai mulți concurenți obțin același punctaj, premiul va fi stabilit prin tragere la sorți în prezența participanților la concurs.

● Juriul concursului va fi format din consultanții științifici ai revistei noastre, sub coordonarea președintelui Asociației Psihologilor din România, dl. prof. univ. dr. Mihai Golu.

Succes!

Fîșa de concurs nr. 1

1. Cum definește Wolfgang Köhler (1887-1968) "intelectul"?
2. În ce constă "piramida trebuințelor", imaginată de Abraham Maslow în 1954?
3. Ce este "machiavelismul"?
4. Ce tipuri de personalitate relevă convorbirile telefonice?
5. Care sînt primele trei calități psihomorale ale poporului român, așa cum a rezultat din anchetele psihosociologice?
6. Ce este "activarea subliminală psihodinamică"?
7. Cînd a avut loc primul Congres Internațional de Psihologie?
8. Ce este "androgenia psihică"?
9. Care sînt caracteristicile persoanelor perfecționiste?
10. În ce constau cele două metode de sporire a rezistenței la persuasiune?
11. Cine este creatorul psihologiei consonantiste?
12. Cum se calculează "indicele facies-ismului"?
13. Care sînt caracteristicile principale ale personalității de tip A?
14. Prin ce se deosebește "teoria învățării structural-cognitive" de "teoria clasică a învățării"?
15. Formulați cît mai multe titluri și cît mai atractive pentru un articol despre schimbarea atitudinală la tineri.